

Ladonja

Vjerski informativno-kulturni list

ISTRANI
na Trsatu

Župna crkva sv. Kuzme i Damjana

Crkva sv. Kuzme i Damjana u Fažani ujedno je i župna crkva. Jednobrodna kamena građevina (24x8x8) smještena je u središtu naselja uz samu morsku obalu. Građena je i dograđivana u više faza. Prva crkva pripada paleobizantskom tipu graditeljstva iz VI. stoljeća. Na njenim temeljima potom izrasta romanička pa gotička. Nakon restauracije 1500. te dogradnje i proširivanja koje je uslijedilo 1688. dobiva današnje dimenzije. Naknadno joj je u prvoj polovici XIX. stoljeća dograđen prezbiterij i preuređeno pročelje u neoklasicističkom stilu. Prilikom temeljite restauracije u vremenu 1928. – 1932. crkvi je uglavnom vraćen izgled iz 1688. godine. Unutar se nalazi pet oltara: Gospe od Krunice, sv. Kuzme i Damjana, sv. Andreje i Margarete, Kristova uskrsnuća i svetoga Križa. Svi su retabli drveni i pripadaju vremenu renesanse, osim svetoga Križa čiji je dotrajali gotički oltar zamijenjen novim početkom XX. stoljeća, ali je ostavljeno gotičko raspolo. Pale na oltarima oslikali su mletački majstori na prijelazu iz XVI. u XVII. stoljeće.

Na ulazu u crkvu s unutrašnje strane, oslonjeno na gotički portal, nalazi se pjevalište s orguljama iz 1858. godine, poduprto s dva monolitna kamena stuppa 1881.

Spomendani

8. rujan, Mala Gospa (Rođenje Blažene Djevice Marije) – *Baderna, Gornji Labin, Rakalj, Zareče, Zavrje, Sv. Hadrijan – Kožljak*.

11. rujna 1946. preminuo je svećenik, bl. Francesco Bonifacio. Rođen je 7. rujna 1912. u Piranu. Službovao je u Novigradu, Krasici pokraj Buja. Likvidiran je od strane narodne straže i jugoslavenske vojske. Zbog svoje mučeničke smrti 3. srpnja 2008. godine postaje blaženim.

13. rujna 1992. preminuo je vlč. Ivan Pavić. Rođen je 4. siječnja 1898. u Premanturi. Godine 1940. interniran je u Avellino (juž. Italija). Na Gregorijani u Rimu stekao je doktorat iz Kanonskog prava. Službovao je u Vodnjani, Juršićima, Motovunskim Novakima, Kaldiru, Muntrilju, Karožbi, Premanturi, Pomeru.

14. rujna, Uzvišenje sv. Križa – *Gracišće*

16. rujna, Sveta Eufemija – *Rovinj*, župna crkva sagrađena je između 1725. – 1736., a posvećena 1756.; zvonik je sagrađen 1677. i na vrhu postavljen bakreni kip sv. Eufemije 1758. godine.

19. rujna 1943. preminuo je svećenik Angelo Tartichio. Rođen je 1906. u

Galižani. Osuđen je na smrt i strijeljan od partizana komunista. Istog dana 1949. u pulskoj bolnici preminuo je Vlatko Lakošeljac. Rođen je u Motovunskim Novakima 1924. Upravljao je župom Premantura.

21. rujna 1973. preminuo je vlč. Ivan Gallo. Rođen je 25. srpnja 1910. Službovao je u Balama, Kaldiru, Rakotulama, Motovunskim Novakima, Motovunu, Brkaču.

21. rujna, Sv. Matej – *Slum, Cere*.

23. rujna 1994. preminuo je vlč. Vjekoslav Kalac. Rođen je 7. travnja 1920. Službovao je u Gradini, Pregari, Topolovcu, Starom Pazinu, Bujama, Tribanu.

26. rujna, Sv. Kuzma i Damjan, mučenici – *Fažana, Kaštelir, Kršikla*.

27. rujna 1982. preminuo je vlč. Ante Orbanic. Rođen je 1925. u Žminju.

28. rujna 1964. preminuo je vlč. Antun Lazarić.

29. rujna, Sv. Mihovil – *Borut, Nova Vas (Novigradska), Pazinski Novaki, Šterna, Zamask, Žminj*.

30. rujna, Sv. Jeronim – *Hum, Kavran, Muntić, Vižinada*.

Apel biskupa iz Alepa protiv "svih oblika nasilja"

Vodeći predstavnici kršćana u Alepu u zajedničkoj poruci sve pozivaju na žurno okončanje nasilja u Siriji. "Pozivamo sve ljudе koji imaju savjest da se suzdrže od svih oblika nasilja protiv bližnjih. Istodobno pozivamo na istinsku reformu, koja je temelj za ponovnu uspostavu zakona i reda, pravde i mira", ističe se u izjavi biskupa i duhovnih vođa kršćanskih Crkvi, kako 29. kolovoza prenosi ekumenska zaklada "Pro Oriente" na svojoj mrežnoj stranici www.pro-oriente.at.

Jedini put do obnove Sirije vodi kroz suradnju i uzajamno prihvaćanje. To

se može postići samo putem "konstruktivnog dijaloga" svih sukobljenih strana. Istodobno, biskupi odbacuju svaku sumnju da će na bilo koji način angažirati kršćanske milicije, ističe "Pro Oriente".

Biskupi Alepa ističu da kršćani u Siriji imaju pravo na svoju domovinu. Različito poimanje Boga i svijeta valja promatrati kao obogaćivanje "kulturne pluraliteta" u Siriji. Preduvjeti za to su sloboda savjesti i isповijedanja vjere, demokracija i socijalna pravda. (IKA/L)

Neumorni sijač Božje Riječi

Sveti Jeronim nije samo obogatio Europu kršćanskim plemenitostima, nego je prvi u povijesti i do sada jedini čovjek koji je udružio Europu slovom Riječi Božje i Kristovim svetim križem.

Piše Zdenka JELAČIĆ

Na kraju mjeseca rujna slavimo blagdan sv. Jeronima. Sin ovog podneblja svojom darovitošću i ljubavlju prema Svetom pismu ostavio je najveći trag u Zapadnoj Crkvi. Reći će za svoj biblijski rad: „Vraćam što sam dužan, slušajući Kristove zapovjedi kad kaže: Ispitujte Pisma i: Tražite, i naći ćete. Činim to da ne bih sa Židovima čuo: Lutate ne poznavajući Pisma ni Božju snagu. Ako je, naime, kako tumači apostol Pavao, Krist Božja snaga i Božja mudrost, onaj tko ne pozna Pisma, ne zna Božju snagu ni njegovu mudrost: nepoznavanje Pisma, nepoznavanje je Krista.“

Sv. Jeronim iz Zrenja?

Jeronim se rodio između god. 340. i 345. u gradu Stridonu. Gdje je to točno bilo, sve do danas u znanosti nije jasno; neki misle da je to moglo biti u Istri, kod Zrenja, na Bujštini. Bio je sin kršćanskih roditelja, no krštenje je primio kasnije, u Rimu, gdje je proveo neko vrijeme, možda od 358. do 364. god., nadopunjavajući svoj studij retorike. Polazio je školu glasovitoga gramatičara Donata, koji ga je uveo u dosta duboko poznavanje latinskih klasika, osobito Vergilija. Bio je sin ilirske kršćanske roditelja, no krštenje je primio kasnije, u Rimu, gdje je nadopunjavao svoj studij retorike. Bio je intelligentan, imao je dobro pamćenje te bio izvanredno osjetljiv, strastven karakter. Sveti Jeronim nije samo obogatio Europu kršćanskim plemenitostima, nego je prvi u povijesti i do sada jedini čovjek koji je udružio Europu slovom Riječi Božje i Kristovim svetim križem.

Neumorni sijač Božje Riječi

U svetom Jeronimu prvotno možemo gledati neumornog sijača Božje Riječi.

Sveti Jeronim

Božju Riječ širio je na trostruki način: ponajprije proučavanjem – uranjanjem u misterij Božje Riječi i suočujući se Božjoj Riječi. Drugo, kad je uronio u misterij Riječi, tad je tu Riječ prevodio na latinski jezik kako bi bila dostupna što većem broju ljudi te je na kraju i sam propovijedao Božju Riječ od koje je hranio svoj intelekt, srce i dušu. Ono što je srce prihvatile, um razumio, to je propovijedao. Zasigurno je u navještaju Riječi prolazio kroz teškoće poput Isusa Krista jer nisu svi rado prihvatali Božju Riječ, a još manje služitelja Božje Riječi. Često ta Riječ nije bilo prihvaćena od sugovornika, kao što kaže Isus u evanđelju da su neka zrna Riječi padala uz put, druga na kamenito tlo, treća u trnje, zbog čega nisu mogla donijeti roda. Nije, dakle, bio pošteden neuspjeha i razočaranja, kao i svi veliki navjestitelji. Međutim, onaj tko sije Božju Riječ ne treba posustati jer zna da će se neplodnost jednog dijela posijanog sjemenja obilno nadoknaditi onim zrnima koja su pala na plodno tlo i urodila višestrukim plodom.

„Koji siju u suzama, žanju u pjesmi.“

Ulazimo u Godinu vjere kad želimo više produbiti svoju vjeru. Međutim, potrebno je poput sv. Jeronima uroniti u misterij Božje Riječi, meditirati, živjeti od Riječi i na kraju tu Riječ navijestiti. Opasnost je da krenemo obratnim putem i tad umjesto da ljudi uvedemo u otajstvo vjere, mi od ljudi učinimo krštene nevjernike. Često naš govor o Bogu, vjeri, ne odiše uvjerljivošću, već nekom površnošću koja ne donosi plodove na duge staze. Kaže sveti psalmist: „Oni koji siju u suzama, žanju u pjesmi.“ (Ps 126,5) Najveći zaljubljenici u Riječ Božju, njezino proučavanje i navještanje, bili su apostol Pavao i sv. Jeronim. Odvažnost leži i u njihovu žestokom temperamentu te što se nisu nakon pojedinačnih neuspjeha povukli u sebe ili priklonili drugima, već su ostali do kraja dosljedni u navještanju Božje Riječi.

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat Porečke i Pulsko biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Ana Cvitan

Ilija Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč

tel: 052/429-034

fax: 052/429-039

ladonja@biskupija-porecko-pulaska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Rukopise i fotografije ne vraćamo

Grafičko i likovno oblikovanje

Marijan Markežić

Grafička priprema

Gabrijel Erman

Tomislav Erman

Tiskar/Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovница: *Trsatskim stubama*

Sadržaj

Crkvena godina

Neumorni sijač Božje Riječi

3

Godina vjere

Hominizacija – humanizacija – kristifikacija

5

Kronika

IX. koncert svetoj Eufemiji

6

Zahvala Bogu za 50 godina redovništva

7

Blagoslovljen novi oltar u savudrijskoj crkvi

8

U spomen –

Vesna Girardi Jurkić

9

Dan hrvatskih mučenika

10

Zahvala Nebeskoj Kraljici

11

Proslava Velike Gospe diljem Istre

12/13

Kringa - u župi velikana

hrvatske Istre

14-17

Zlatomisnik

Branimir Aleksandar Petrović

18/19

Blaženik sutra

Misno slavlje u Svetvinčentu

20/21

Mladi

Početak školske godine u Kolegiju

22

Politika i društvo

Etnobiznis, dobar hrvatski i istarski business

23

Kultura

Maša po starinski u Sv. Petru u Šumi

24

Obnova župne crkve u Pićnu

25

Hrvatska Istra

Biskup Dobrila – poslanice

26/27

Feljton

Crkva u Istri u poraću

28/29

Savjeti

Okluzivna bolest perifernih arterija

30

Beside

Čakule pod ladonjom

31

Vjeronauk kao europski obrazovni standard

Predsjednik Vijeća HBK-a za katehizaciju đakovačko-osječki pomoćni biskup Đuro Hranić uputio je poruka svećenicima, redovnicima i redovnicama te vjeroučiteljima i katehetama u župnim zajednicama na početku školske i katehetske godine 2012/2013. "Vrijeme koje započinje novom školskom i pastoralnom godinom vrijeme je koje nam je darovano. Naše je to vrijeme. No, ono nije samo naše, nego je prije svega i Božje vrijeme. S tim i vrijeme Crkve", navodi se u poruci. "U Godini vjere

pozvani smo još više postati svjesni sljedeće činjenice: vjeroučitelj i svećenik nije samo onaj koji promatra i pomaže u razvoju vjere učenika ili mlađih. On je i sudionik, suputnik na putu vjere mladoga čovjeka i to čitavom svojom svjedočkom osobnošću. Kao nikada do sada u novijoj našoj povijesti, upravo vi katehete u župnim zajednicama i vjeroučitelji u školi pozvani ste biti svjedocima vjere i djelatnicima u službi Crkve", ističe biskup.

"Ne treba također zanemariti niti providnosnu

činjenicu da će Republika Hrvatska upravo u Godini vjere postati dvadeset osmom članicom Europske Unije. U tom kontekstu valja još jednom istaknuti da je vjeronauk u školi dio europskoga obrazovnog standarda. Premda je njegova organizacija na europskom području ovisna o različitim preduvjetima pojedinih zemalja i regija Europe, konfesionalni model vjeronauka, kakav je i u Republici Hrvatskoj, pokazuje se kao najidealniji model vjeronauka u školi." (IKA/GK/L)

Hominizacija – humanizacija – kristifikacija

Stvarna situacija u kojoj se nalazimo jest ta da su većina naših vjernika tek simpatizeri kršćanstva, i to je već dobar početak. Što nam je, dakle, činiti? Priznati stvarnost, "zavrnuti rukave" i dati se na posao! Graditi iznova od temelja.

Piše
don Luka
PRANJIĆ

Kada god Crkva progovara o moralu, dobiva se dojam da ljudi slušaju, a ne čuju. Čudimo se kako katolička Hrvatska može izabrati Crkvi nesklonu vladu, kako može izglasati nekršćanske zakone, unatoč tolikim apelima naših biskupa pred masama okupljenog naroda na raznim proslavama i svečanostima po crkvama i svetištima diljem Domovine, koji se svojski trude promicati vrijednost, dosljedanstvo i integritet ljudskoga života.

Takva nas "šizofrena" situacija često obeshrabruje i ne ostavlja mjesta nadi u bilo kakvu, makar i neznatnu, promjenu na bolje. Možda problem leži upravo u činjenici da mnoge stvari "prepostavljamo". "Prepostavljamo" da pred sobom imamo odgovorne i formirane vjernike, "prepostavljamo" zrelu vjeru u tim ljudima, "prepostavljamo" da pred nama stoji vojska ljudi kršćanskog svjetonazora koja je spremna zdušno i pod svaku cijenu braniti

ono što Crkva naučava, "prepostavljamo" puno stvari bez realnog temelja.

Stvarna situacija u kojoj se nalazimo jest ta da su većina naših vjernika tek simpatizeri kršćanstva, i to je već dobar početak. Što nam je, dakle, činiti? Priznati stvarnost, "zavrnuti rukave" i dati se na posao! Graditi iznova od temelja.

„Kristijanizacija je važna, ali je još važnija kristifikacija; učiniti čovjeka sličnim Kristu, "pokristoviti" ga!

Hominizacija

Kao prvo i najvažnije, u čovjeku treba razvijati svijest da je "čovjek", a ne "životinja", da je različit od ostalih stvorenja, vrjedniji, posebniji, usmijeren na drugoga, drugačiji. Čovjek nije vođen instinktom, ne bi trebao robovati nagonu, posjeduje razum i slobodnu volju te odgovara za svaki svoj postupak. Ovo je već izvrstan početak.

Humanizacija

Pored svega gore rečenoga u čovjeku kao biću može postojati i plemenitost,

nešto "uzvišeno", lijepo; ljudska ljubav za drugog čovjeka, odanost, vjernost, prijateljstvo, sućut, empatija, brak kao zajednica života, želja za prenošenjem života. Čovjek može "stvarati", voljeti ljepotu prirode i svemira. Može biti Čovjek s velikim Č, ili kako se ono u narodu veli, "Ljudina".

Kristifikacija

Da, kristifikacija, a ne samo kristijanizacija. Čovjeka ne treba samo učiniti formalnim pripadnikom Crkve zahtijevajući da se on ponaša u skladu s vjerskim normama i propisima te da vjeruje u skup istina. Sve je to bitno, kristijanizacija je važna, ali je još važnija kristifikacija; učiniti čovjeka sličnim Kristu, "pokristoviti" ga! Da osoba nema samo osjećaje i djelovanje svojstveno čovjeku (hominizacija) ili, za razinu više, da ne posjeduje samo ljudskost (humanizacija), već da, kako reče Sv. Pavao, ima "iste osjećaje Isusove" (kristifikacija).

Tek je tada proces završen. Tek tada čovjek postaje kršćanin. Tek tada postoji "baza". Tek tada naše propovjedi imaju smisla i naše riječi nisu "pučanj u prazno". Nekome se može sve ovo učiniti pomalo dramatično i pretjerano, ali osvrnimo se oko sebe, pogledajmo dnevnik, pročitajmo novine. Čovjek nikad nije bio manje Čovjek nego u današnje vrijeme. Pa kako onda očekivati da bude kršćanin...?

Heleen Zorgdrager s Ukrajinskoga katoličkog sveučilišta (Lavov) govorila je o "Pravoslavnoj teologini Elisabeth Behr-Sigel (1907.-2005.) i njezinom poimanju patnje i kenoze", s namjerom da njezin teološki pogled na patnju i kenu dovede u vezu s rodnom osviještenošću u njezinim radovima. Za Elisabeth Behr-Sigel, kenotička ljubav (ljubav oplijene) obliće je novoga života u Kristu. Ona je bila nadahnuta ruskim teologom iz XIX. stoljeća Fr Alexanderom Bukharevim i njegovom vizijom kenotičke ljubavi. Behr-Sigel ističe da u Bukharevoj misli pobožanstvenjenje nije individualni pothvat već uključuje angažiranje kenotične Crkve i širi se na sve društvene odgovornosti i dimenzije. Mora se poduzeti napor kristifikacije, istinske humanizacije ove kulture, ne izvan nje pomoću prisile, nego iznutra snagom Duha. Takva je duhovnost bivanja u Kristu u sekularnom gradu. Obasjana svjetлом kenotičkog Krista, raspetoga koji je i pobjednik, ona vjeruje da smo sposobni odgojiti "znakove vremena" i primjereno djelovati, naime "pružajući Euharistiju u svim stvarima".

IX. koncert svetoj Eufemiji

ROVINJ Tradicionalni koncert u čast zaštitnice grada Rovinja održan je ove godine 2. rujna na gradskom trgu. Pred mnogobrojnom publikom koncert je otvorio rovinjski župnik Milan Zgrablić. Srca poklonika duhovne glazbe dotakla je Patrizia Sfettina Jurman otpjevavši dvije skladbe s Krapinafesta, Vesne Terzić, koja je i ove godine zajedno s glazbenim urednikom Hrvatskog katoličkog radija Slavkom Nedićem vodila program.

„Ave Marija“ u interpretaciji Eleonore Dobrović uz pratnju Martine Franković na violinu raznježila je sve prisutne. Nakon njih izvrsno se nadovezao Dragutin Hrastović iz Marije Bistrice, otpjevavši svoju uspješnicu „O, Ti cijeno neprocjenjiva“

Davor Terzić i Valentina Jurić razgalili su prisutne izvedbom pjesme „Kyrie“ s ovogodišnjeg Uskrsfesta, dok su braća Alen i Dorijan iz Rijeke, poznati kao „Aledory“, publiku i rasplesali.

Završni dio koncerta pripao je gostima iz Subotice: Mariji Jaramazović i Vis-u Proroci koji su izvanrednom inter-

Sudionici koncerta na misnom slavlju

pretacijom privukli pozornost mnogobrojnih gostiju koji ljetuju u Rovinju. Koncert je okončan spletom poznatih duhovnih pjesama gdje je izvođačima pomagala razveseljena publika.

Koncert svetoj Eufemiji već devet godina organiziraju Vesna i Davor Terzić, uz pokroviteljstvo Grada Rovinja, župe sv. Eufemije, sponsorstva Maisstre, Turističke zajednice te medijskih pokrovitelja. Nedjeljni dio programa

započeo je zajedničkim ručkom i druženjem u Franjevačkom samostanu. Nakon tonskih proba sudionici su se uputili u crkvu svete Eufemije gdje su s tornja razgledali grad, a zatim im je vlč. Milan otvorio sarkofag i ispričao legendu o mučeništvu naše zaštitnice. Usljedila je misa, a nakon toga koncert. Dodjelom zahvalnica i zajedničkim domjenkom u hotelu Adriatic završilo je dvodnevno druženje sudionika koncerta. (V. i D. T.)

Hvala za izmoljenu milost

SVETVINČENAT Podlabin, petak, 24. kolovoza 2012., 10 sati, crkva Majke Božje Fatimske ... Kao i svaki petak poslije ovogodišnjeg Tijelova, župnik izlaže Presveti Oltarski Sakrament pred kojim će se vjernici u tišini, pojedinačno, čitav dan klanjati, sve do mise, sve do 19 sati. Jedni dolaze po dogovorenom redoslijedu da crkva ni u jednom trenu ne ostane prazna, a Presveto nezaštićeno ... Drugi, kako ih prilike (us)put nanesu ... kao i turisti. Danas je poseban dan jer je skupina hodočasnika (ove godine prvi put) odlučila hodočastiti u Svetvinčenat na misu obljetnice mučeničke smrti služe Božjega Miroslava Bulešića, a klanjatelji će ih u duhu pratiti svojim molitvama. Pred hodočasnicima, koji su krenuli u

Hodočasnici Labina prije polaska u Svetvinčenat

10 sati i 17 minuta, je 28 kilometara, u najtoplјijem danu 2012. godine, a stigli su do „žuđene kave“ u kafiću u Svetvinčentu u 17 sati i 17 minuta (nategnutol! – moždal). U 18 sati uključili su se u slavlje mise, ali na dnu crkve bilo je toliko vruće i sunce je toliko „udaralo“

u potiljak da im je svima redom dolazila mučnina te su ostatak mise slušali vani (osim svećenika kome je ipak naprijed bilo svježije). Pisac ovih redaka već osjeća milost opisanog hodočašća. Sluđo Božji Miroslave Bulešiću, hvala ti za izmoljenu milost! (Bib)

Zahvala Bogu za 50 godina redovništva

ŽMINJ Žminjska se župa ponosi svećenicima poteklih s ovih strana, posebno se to osjeti na blagdan sv. Mihovila, zaštitnika naše župe kada se svi okupe za oltarom. Jednako se tako Žminjci diče i svojim časnim sestrama. Od 1900. godine žminjska je župa dala 19 svećenika od kojih je još 10 aktivno, a časnih sestara, raznih redova, 28, od kojih je živih 15.

Svatko je od njih na svoj način poseban i svatko zasljužuje pažnju, a na njihovim bismo primjerima života imali mnogo toga naučiti. Mnogo su propatili, i siromaštva, i gladi, i trpjeli svakakve nepravde, ali su uvjek bili prepoznati kao marljivi ljudi, trajno zauzeti za dobrobit sredine u kojoj su djelovali, a na ponos svome narodu.

Jedna sasvim posebna životna priča krije se iza imena sestre Marie Miglievich. Ona je rođena 12. travnja 1943. godine, u Gradišću, selu nadomak Žminja, koje je dalo nekoliko duhovnih zvanja. Težak život i neimaština natjerali su njenu obitelj da potraži bolji život u Italiji. Tamo, u Trstu, našli su svoj novi dom. Dok je majka radila, o njoj se brinula baka s kojom je redovito išla na misu. S jedanaest godina pošla je u školu kod časnih sestara „Figlie della chiesa“. Nakon završene sred-

Sestra Maria Miglievich u rodnoj crkvi sv. Mihovila u Žminju

nje škole studirala je jezike, a 1972. polaže redovničke zavjete. Već 1977. odlazi u misije u Boliviju, na hladne Ande u blizini jezera Titicaca na nadmorskoj visini od 4000 metara. Tu među siromašnim Indiosima radi kao vjeroučiteljica. U nedostatku svećenika ona, prema ovlastima koje su joj dane, obavlja i svete sakramente, vodi pogrebe i brine o brojnim potrebama župe. I tako pune 32 godine. Koliko je truda uloženo, koliko je osmjeha stalo u te 32 godine, koliko je ljubavi dano tamo negdje daleko, daleko od svoje domovine, to mi možemo samo slutiti. Ipak, nekako nam grije srce spoznaja

da je naša Maria bila tamо daleko, daleko i hrabro se borila sa siromaštvom i bijedom u dalekoj Boliviji te bila utjeha i pomoć mnogima. I vratila se u svoju zajednicu u Trstu, s osmijehom i puna životne energije.

Željela je zahvaliti Bogu na daru svog poziva: 50 godina redovništva, i to u crkvi svoga krštenja – crkvi sv. Mihovila u Žminju, pa je tako 4. 7. 2012. tiho održana misa zahvalnica pod geslom „DOĐI I SLIJEDI ME“. Rekla je: Molite za mene i za sve koji su voljni slijediti Gospodina. Neka je Bog poživi i neka nam bude nadahnucé! (N. G.)

Miroslav Bulešić u Crkvi hrvatskih mučenika

UDBINA Od ove, 2012. godine, 25. kolovoza postaje dan središnje proslave (na nacionalnoj razini) spomena hrvatskih mučenika i stradalnika. Hrvatska biskupska konferencija je tako odredila, mudro se povezujući s europskim Danom sjećanja na žrtve totalitarnih režima. Šestorica prijatelja iz Istre rado su se „susrela“ i fotografirala sa starim prijateljem i znancem, čija je ideja da mjesne Crkve popišu svoje mučenike nadahnula gradnju crkve u Udbini, a (posredno) i uspostavu ovoga Dana. Bili su sretni i ponosni kad je ovogodišnji propovjednik mons. Egidije Živković baš našeg Miroslava Bulešića prvog spomenuo, poimence, u nabranjanju niza Božjih ugodnika. Osim našeg biskupa mons. Dražena Kutleše i njegova pratitelja, vidjeli smo još nekoliko istarskih svećenika. Vjerujemo da će nas svake godine biti sve više. (Bib)

Ispred crkve u Udbini

Blagoslovljen novi oltar u savudrijskoj crkvi

SAVUDRIJA Svečano misno slavlje u župnoj crkvi sv. Ivana u Savudriji tijekom kojeg je posvećen novi kameni oltar predvodio je biskup porečki i pulski mons. Dražen Kutleša. S njim su suslavili mjesni župnik Josip Grbac i nazočni svećenici. Svečanost je pjesmom uveličao mješoviti župni zbor iz Savudrije.

O važnost oltara, okupljanja oko njega, prinošenju molitvi i žrtvi te blagovanju Isusa Krista pod prilikama kruha i vina govorio je župnik Grbac. Posveta je obavljena na način - blagoslovljenom vodom, mazanjem oltara uljem i kađenjem oltara tamjanom. Tím je činom mons. Kutleša blagoslovio novoizrađeni oltar i ambon od kanfarskog kamena. Isti se materijal smatra najprikladnijim za žrtvenike u crkvi zbog čega župnik nije krio zadovoljstvo što je i ovaj sakralni objekt, kako mu i priliči, dobio čvrst, nepomičan kameni oltar umjesto drvenog. Tom je prigodom zahvalio obitelji Pavlović iz obližnje Frančeske koja je bila donator ovog projekta. Montažne radove obavila je građevinska tvrtka Josipa Cerovskog. Za svu potporu izrekao je zahvale i Gradu Umagu i prisutnom gradonačelniku Viliju Bassaneseu.

Biskup je riječima homilije okupljenim vjernicima prispolobio uzvišenost

Mons. Dražen Kutleša blagoslovlja oltar

oltara-žrtvenika uz koji se susrećemo u potrazi za životnom hranom – euharistijom putem koje se na jedinstven način združujemo s Isusom Kristom.

„Oko nas je u idiličnim prilikama puno ljudi, kao i u Isusovu slučaju. U teškoćama ih je sve manje, čemu smo nerijetko svjedočili. Želimo li postići nešto, moramo se žrtvovati, kao što je to činio i naš Spasitelj. Kušnja puno toga otkriva o nama, kao što nam to ilustrira i priča o 12-orici Kristovih učenika, od kojih ga je jedan prokazao, poslao na križ i zadao mu najveću bol koju čovjek može osjetiti. Sin Božji

svojom je žrtvom nama darovao život vječni. Do koje je mjere naš Otkupitelj spremjan praštati, dočarava nam primjer sv. Petra koji ga je u tri navrata zanijekao, ali se pokajao i cijeli život okajavao taj grijeh. Na kraju je po Isusu postao „kefa“, zaglavni kamen Crkve za kojom treba(mo) žedati i uz žrtvenik tažiti svoje vjerske potrebe. To ćemo uspjeti budemo li živjeli u svjetlu Isusove vjere – istaknuo je mons. Dražen Kutleša.

Novim oltarom župna crkva sv. Ivana apostola, izgrađena u 11. stoljeću, poprimila je svečaniji izgled. (M. G.)

Draž pješočašća

TRSAT „Koliko vas je bilo, pješaka, na Trsat?“ „87 ili 78, nikad ne zapamtim broj!“ „Vas je pralo?“ „Uuu! Gospodin Bog nas je baš iskušavao! Dok smo se penjali uz Učku s istarske strane, veselili smo se da nas štedi jer je dalje od nas obilno padalo, a nas je samo poškrofilo“, ali kad smo prevalili preko Male Učke na drugu stranu – tu nije bilo milosti. Padalo je četiri sata bez milosti, promocijlo nas je do kože. Priznajem da sam počeo mrmljati na Boga (jasno, u sebi!) ... Natopilo se platno tenisica, zateglo, nažuljalo do krvi ... No, poslije, kad dođeš na cilj, ponosan si da si sve to izdržao i tada ti je draga da si imao kušnje i da nisi pod njima pokleknuo. To je ono dublje zadovoljstvo koje ne mogu dati jelo, piće, panorama, dobro društvo i ostale ugodnosti. To je draž pješočašća koju ti nitko ne može dati niti uzeti. (Bib)

Pred polazak na Trsat sa Labinštine

Vesna Girardi Jurkić

PULA U subotu 25. kolovoza u 22 sata držeći olovku u ruci iznenada je u kući u Puli preminula dr. Vesna Girardi Jurkić. Vijest je brzo obišla Hrvatsku i svijet. Uz veliku nazočnost suradnika i prijatelja na pulskom groblju od pokojnice su se oprostili medulinski načelnik Općine Goran Buić, rektor Sveučilišta „Juraj Doprila“ dr. sc. Robert Matijašić i vodnjanski župnik Marijan Jelenić. Homiliju je i pogrebni obred uz vlc. Iliju Jakovljevića, mons. Vilima Grpcu i o. Đuru Varadina predvodio biskup u miru mons. Ivan Milovan. Pjevalo je muški zbor „Lino Mariani“. Komemoracije u Medulinu i Muzeju Mimara u Zagrebu okupile su njene brojne suradnike.

Neumorni radnik

Dr. Matijašić je ocrtao pokojničin život i rad. Rođena je u Zagrebu 1944., ali s roditeljima učiteljima dolazi u Pulu 1947. Tu je odrasla i smatrala se Istankom. U Zagrebu je diplomirala arheologiju i engleski. Nakon studijskog boravka u Ateni, radi u Arheološkom muzeju u Puli. Od 1972. do 1991. direktorka je Muzeja. Mladima omogućuje usavršavanje. Organizira 120 izložbi, dobiva velike pohvale u nas i u svijetu. Promovira Hrvatsku kao nitko. Pokreće niz „Katalozi“, utemeljuje i uređuje časopise „Jadranski zbornik i „Histria antiqua“, uključuje Arenu u turističku ponudu. Govori četiri jezika, vodi sve strane goste i izaslanstva po Brijunima. Župnik Jelenić je evocirao trideset godina suradnje s gđom Gi-

Vesna
Girardi
Jurkić

rardu Jurkić te kako je uz njenu pomoć u Vodnjanu 1984. godine postavljena Zbirka sakralne umjetnosti. Također, uz njenu je pomoć iste godine ute-meljena Restauratorska radionica sa sjedištem u crkvi Majke Božje Traversa i otvorena 1989. nakon neophodnih radova. Radionicom je prošlo mnogo radnika, obnovljene su mnoge umjetnine naših crkava, u što je utrošeno oko 120 000 sati stručnog rada.

Briga za sakralnu baštinu

U vrijeme Domovinskog rata počela se baviti politikom. Prisno je surađivala s predsjednikom Franjom Tuđmanom, 1992. - 1994. prva je ministrica prosvjete, kulture i športa. Odobrava osnivanje Pazinske katedrale i gradnju novog krila zgrade. Zatim je do 2001. ambasador Hrvatske pri UNESCO-u, kada uspijeva Eufrazijevu baziliku, šibensku katedralu i starogradsku jezgru Trogira upisati u Registar svjetske baštine UNESCO-a.

Nakon toga vraća se struci, predaje arheologiju u Zagrebu i Rijeci. Utemeljuje „Međunarodni istraživački centar Medulin – Brijuni“, organizira znanst-

vene skupove s eminentnim domaćim i stranim stručnjacima.

Sa kćer Kristinom dala je velik doprinos organiziranju okruglog stola o 190. obljetnici relikvija u Vodnjanu i organiziranju Međunarodnog simpozija u travnju ove godine o 800. obljetnici Župe Vodnjan i 500. obljetnici smrti svete Nikole Bursa čije se neraspadnuto tijelo čuva u Vodnjanu. Od nje se mnogo očekivalo i za konačno uređenje i prezentaciju relikvija i svetih tijela.

Vodnjanski župnik Marijan Jelenić zahvalio joj je u ime Crkve i Župe Vodnjan. Rekao je da pripada u vrhunske intelektualce jer se uvijek bavila pitanjem što je dobro, što zlo za narod. Otvarama je Hrvatsku svijetu i demokraciji. Istraživanjem crkvenih lokaliteta, zaštitom sakralne baštine i probirom crkvenih umjetnina za izložbe, na svoj je način širila evanđeosku poruku današnjem svijetu. Svi su govornici isticali njenu inventivnost, stvaralački nemir, predanost poslu i obitelji, čestitost i hrabrost. „Novija se povijest neće moći pisati u nas bez njena imena“, ustvrdio je župnik Jelenić.

Pokopana je u obiteljskoj grobnici na Mirogoju uz neobično puno suradnika i prijatelja. Ondje su se od nje oprostili: Zvjezdana Nasić, Miljenko Domijan, Jasen Mesić i Berislav Šipuš. Obred je i zadušnicu imao franjevački gvardijan s Kaptola o. Zdenko Lazić. Pjevalo je zbor HRT-a. Sigurno je potreban veći vremenski odmak da se o toj neobičnoj ženi donese povijesni sud. (M. J.)

Sastanak Odbora HBK za mlade

ZAGREB Redovni sastanak Odbora HBK za mlade, na kojem je sudjelovalo dvadesetak povjerenika za mlade iz nad/biskupija i redovničkih zajednica, na čelu s predsjednikom Odbora mons. Mijom Gorskim, održan je 10. rujna u prostorijama HBK. Ove godine formacija animatora programa „Mladi za mlade“ bit će održana za Krčku, Dubrovačku, Kotorsku i Šibensku biskupiju održat će se od 4. do 11. siječnja 2013. godine. Prijave za sudjelovanje na Svjetskom danu mladih u Rio de Janeiru pod geslom susreta „Podite i učinite mojim učenicima sve narode“ (Mt, 28,19)

piju. Sudionici će formaciju pohađati po novom programu. U tijeku je revizija programa. Zimska specijalizacija animatora za Krčku, Dubrovačku, Kotorsku i Šibensku biskupiju održat će se od 4. do 11. siječnja 2013. godine. Prijave za sudjelovanje na Svjetskom danu mladih u Rio de Janeiru pod geslom susreta „Podite i učinite mojim učenicima sve narode“ (Mt, 28,19)

započinju krajem rujna i traju do 5. prosinca. Krajem rujna na stanicama Ureda HBK za mlade (mladi.hbk.hr) bit će više informacija. Sljedeći ekumenski susret mladih kršćana, „Hodočašće povjerenja na zemlji“, u organizaciji Zajednice iz Taizea, održat će se od 28. prosinca 2012. do 2. siječnja 2012. u Rimu. Prijave će ove godine evidentirati Ured HBK za mlade. (IKA/L)

Dan hrvatskih mučenika

Mons. Egidije Živković, biskup Željezna s hrvatskim biskupima

UDBINA Središnje misno slavlje Dana hrvatskih mučenika 25. kolovoza na Udbini predvodio je gradišćanski Hrvat mons. Egidije Živković, biskup Željezna. Uz domaćega gospičko-senjskog biskupa Milu Bogovića u koncelebraciji su bili nadbiskupi riječki Ivan Devčić i zadarski Želimir Puljić, biskupi porečko-pulski Dražen Kutleša, šibenski Ante Ivas, varaždinski Josip Mrzljak, sisački Vlado Košić, bjelovarsko-križevački Vjekoslav Huzjak, zagrebački pomoćni Ivan Šaško, celjski Stanislav Lipovšek te izaslanik vrhbosanskoga nadbiskupa kardinala Vinka Puljića mons. Luka Kesedžić. Pred velikim mnoštvom vjernika izuzetno nadahnutu propovijed održao je predvodnik euharistijskog slavlja biskup Egidije Živković:

Udbina je propovjedaonica s koje upućujemo poruku cijelom hrvatskom narodu. S Krbaškog polja bacamo pogled na cjelokupnu našu povijest – pogled koji grli svaki, pa i najmanji zakutak ove drage zemlje Hrvatske. Ordje su sva naša stradanja i stratišta na jednomu mjestu. Ovo je mjesto na kojem čuvamo tragove mučeništva i zaboravu otinamo uzore samoodricanja.

Častimo one koji su se u okruženju mržnje odlučili za ljubav. Prisjećamo se žrtava daleke i nedavne prošlosti čvrsto vjerujući da autentično mučeništvo nije ni slučaj niti sklop

okolnosti iz kojih nije bilo drugog izlaza. Mučeništvo je kruna i vrhunac posve svjesnog opredjeljenja za vjernost. Hrvatski mučenici su žene i muževi koje su Hrvati prepoznali kao uzore svjedočenja ljubavi. Uz mnoštvo anonymnih, ne možemo danas ne spomenuti Miroslava Bulešića, istarskog svećenika koji je zaklan 1947. godine u župnom uredu u Lanišću. Samo godinu dana prije u Gospicu je strijeljana s. Žarka Ivasić iz Krašća, a krivica joj je bila što je Isusovu ljubav svjedocila svim ranjenicima bez obzira koju su odorni nosili. Kako ne spomenuti 66 ubijenih hercegovačkih franjevaca za čiju većinu grobova još uvijek ne znamo. Ili kako zaobići pet blaženica, pet sestara Kćeri Božje Ljubavi koje su odvedene s Pala 1943. godine i ubijene u Goraždu, gradiću na obali Drine u istočnoj Bosni. Iste te godine 1943. u Brnazama kraj Sinja ubijen je i spađen fra Rafo Kalinić noseći bolesniku Presveti Oltarski Sakrament. I dva svećenika, gradišćanska Hrvata, podnijela su mučeništvo: jednoga su komunisti ubili u jednoj hrvatskoj župi u Mađarskoj, a drugi je okončao u koncentracijskom logoru Dachau samo zato što se priznao Hrvatom! Mislim i na blaženoga kardinala Alojzija Stepinca, ali i na sve one za koje je pokrenut postupak, kao npr. za dominikanca Dominika Baraća. A koliko je samo neznanih koji su odolijevali zovu mržnje, zla i osvete i čiji je životni stav bio birati dobro u svim okolnostima i prema svim ljudima. Svi su oni razlog da je Udbina ne samo mjesto stradanja nego i mjesto nade. Uživina je ovo s koje puca pogled daleko,

daleko – sve do vječnosti. Svrnimo zajedno pogled na upravo naviještenu Riječ Božju i tragajmo za porukom koju bi trebalo ponijeti s ovog mesta nade i živjeti u svakidašnjici koja je pred nama, poručio je svekolikom hrvatskom narodu biskup Željezna i nastavio.

I dok se s ljubavlju i ponosom prisjećamo svih naših mučenika, imajmo na umu životni stav jednoga od najvećih, blaženog kardinala Stepinca: ‘Ja sam za svoje urijerenje sposoban podnijeti ne samo ismjehanje, prezir i poniranje, nego, jer mi je savjest čista, pripravan sam svaki čas i umrijeti.’ Toliki su, napajajući se na njegovu uzornu, godinama podnosili strabote jugoslavenskih kazamata, izgnanstva, pa i umiranja. Bilo je to vrijeme – koliko god ga neki danas pokušavali neutemeljeno ulješavati – prepuno lažnih svjedočanstava, egzekucija bez sudova i optuživanja bez dokaza. Što bi nam danas s ovog svetog mesta poručli naši hrvatski mučenici? Da budemo Crkva glasna, iskrena i nepokolebljiva! Da budemo Crkva nepotkupljiva i narod ponosan na svoju povijest i svoje kršćanske vrijednosti za koje su toliki žrtve podnosiли i umirali. Da čuvamo domovinu i ne zaboravimo patnje i krv kojom je naša sloboda plaćena. Neka nam naši hrvatski mučenici budu uzori, putokazi i zagovornici na našem životnom putu! Svi naši hrvatski mučenici u domovini i iseljeništvu molite za nas! Amen. (IKA/L)

Zahvala Nebeskoj Kraljici

Grupa hodočasnika na Trsatu

TRSAT Istrani su zavjetnim hodočašćem Majci Božjoj Trsatskoj 1. rujna iskazali svoju vjeru i odanost Kraljici Hrvata, kao što su to stoljećima činile generacije prije njih. Mnogi su stigli autima, autobusima, a najuporniji pješice. Ni kiša ni prohladno vrijeme nije sprječilo hodočasnike iz mnogih krajeva Istre da se poklone Nebeskoj Kraljici. Molitvom i pjesmom, predvođeni svojim svećenicima, došli su iz Rovinja, Marčane, Pazina, Matulja...

Misno slavlje u perivoju trsatskog svetišta predvodio je porečki i pulski biskup Dražen Kutleša u koncelebraciji s četrdesetak svećenika. U propovijedi osvrnuo se na ideologiju s početka proteklog stoljeća koja je u svoje središte stavljala čovjeka, njegovu slobodu i važnost rada, a odbacivala Boga. Posljedice toga dogodile su se u 1. i 2. svjetskom ratu.

Crkra je stoga u pravom trenutku istaknula važnost Marije, proglašivši 1950. godine dogmu o njezinu uznesenju na nebo, čime je željela naglasiti dvije važne stvari: ljubav i život kao kontrast hedonizmu i smrti. To isto naglašava i danas, život kao najveće do-

Najmlađi član hodočašća nosi križ na posljednjoj etapi

Sjećanja na žrtve totalitarnih režima 20. stoljeća

FAŽANA Misno slavlje 23. kolovoza 2012. u prepunoj župnoj crkvi sv. Kuzme i Damjana povodom Europskog dana sjećanja na žrtve totalitarnih režima 20. stoljeća predvodio je biskup Ivan Milovan u zajedništvu sa šestoricom svećenika iz pet zemalja: Njemačke, Poljske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Na početku misnog slavlja sve je nazočne pozdravio mjesni župnik Ilijan Jakovljević i izrazio radost što se misnim bogoslužjem ovaj Europski dan obilježava u Župi Fažana, a na kojem sudjeluju svećenici iz raznih zemalja koje su na razne načine bile zahvaćene totalitarnim režimima 20. stoljeća. Biskup Milovan u propovijedi je pozvao sve nazočne da kod ovog misnog slavlja mole za sve žrtve režima 20. stoljeća, napose za žrtve komunističkog režima, koje nisu istražene i koje se prešućuju. Podsjetio je na europsku odluku o obilježavanju ovog dana te pozvao sve da daju svoj doprinos u rasvjjetljavanju povijesti 20. stoljeća. Biskup Milovan je istaknuo da neki zakoni koje se danose u Hrvatskom saboru imaju svoje doktrinarno uporište u zakonima režima koji nisu bili u službi čovjeka. U ime zakona progono se ljudi s njihovih stoljetnih ognjišta, ubijalo se u ime naroda, a danas se zakonom određuje kad čovjek postaje čovjekom (pobačaj) i kad prestaje biti čovjekom (eutanasija). (L)

bro na svijetu, a ljubav, stvarnost bez koje čovjek ne može živjeti. Molitva za razne nakane mora sadržavati bar malo povjerenja, mora biti име Isusa Krista, tj. uvijek za dobro u duhu evangelja, mora biti poput one u Očenašu "neka bude volja Troja" i ne smije biti sebična, egoistična, već više za druge nego za sebe. Molimo Majku Božiju "da nam da snage da izdržimo, da ostanemo pravi vjernici i da druge dovedemo na pravi put".

Na mjestu gdje su mnoge zabilježene i nezabilježene uslišane molitve brojni su hodočasnici pristupili sakramenu isповijedi, a nakon mise, predvođeni biskupom i svećenicima, obilazili su oko glavnog oltara svetišta s likom Majke milosti, poklonili se u kapeli zavjetnih darova i palili svjeće moleći pritom za Njezin zagovor. (IKA/ L)

Proslava Velike Gospe

Blagdanom Velike Gospe izražavamo i isповijedamo vjeru da nećemo u smrti propasti, nestati, pasti u bezdan nego u majčinsko krilo u kojem ćemo nastaviti živjeti u vječnosti, kao cjelovite osobe, tijelom i dušom, preobraženi i produhovljeni.

Piše Tomislav MILOHANIĆ

Velika Gospa, 15. kolovoza, svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije u nebesku slavu svečano i hodočasnički proslavljenja je po Lijepoj Našoj u 1168 hrvatskih marijanskih svetišta i crkava. I diljem Istre, na vrhuncu ljeta, velikim odazivom vjernika i hodočasnika obilježena je ova najveća Marijina svetkovina.

U Katoličkoj Crkvi dogmu o uznesenju proglašio je papa Pio XII. tijekom Svetе godine 1950., a proslava toga Marijina otajstva ima korijene u vjeri i bogoštovljvu od prvih stoljeća kršćanstva. Već od kraja četvrtog i početka petog stoljeća svjedočanstva crkvenih pisaca potvrđuju kako je Marija u nebeskoj slavi čitavim svojim bićem, dušom i tijelom, da bi u šestom stoljeću u Jeruzalemu, blagdan Majke Božje, Theotokos, koji se ustalio Efeškim koncilom iz 431. godine, promijenio izgled i postao blagdan usnuća, prijelaza, uznesenja Marijina na nebo.

U Eufrazijani

Mnogi domaći i strani turisti te župljani Poreča prisustvovali su svečanoj euharistiji u Eufrazijevoj bazilici na najveću Marijinu svetkovinu, Veliku Gospu. Svetu misu predvodio je biskup u miru mons. Ivan Milovan. Euharistijsko je slavlje pjevanjem uveličao porečki mješoviti crkveni zbor popraćen svirkom na orguljama. Na početku homilije mons. Milovan istaknuo je značaj proglašenja vjerske istine, dogme o uznesenju Majke Božje tijelom i dušom u nebesku slavu. Pozvao se na slavnog švicarskog psihologa C. G. Junga koji je bio uvjeren da je dogma o uznesenju i u psihološkom smislu

Puna Porečka bazilika na proslavi Velike Gospe

dodirnula arhetipski, temeljni uzorak naše vjere: žena je uzdignuta na razinu božanstva, tijelo je poprimilo božansko dostojanstvo, a zajedno s Isusom Marija je uzdignuta u nebo. "Marija zapravo predstavlja sve nas zemaljske ljudе – nastavio je dalje mons. Milovan – onaj tip čovjeka kojega je Isus otkupio. U njoj slavimo ono što će se nama svima dogoditi. Cijelo je stvorenje po Isusu Kristu posvećeno. Po Mariji obasjano je božanskom slavom." Osvrnuvši se na vrijeme kada je dogma proglašena: doba hladnog rata, utrka u naoružanju, izvoz ratova i revolucija, prijetnja sukoba Istoka i Zapada, nakon što je 60 milijuna žrtava palo u II. svjetskom ratu od totalitarnih režima, mons. Milovan je zaključio da je protiv toga besmisla i ludila rata Crkva podignula jasan znamen, simbol – Mariju na nebo uznesenu. Božji nacrt kako svaki čovjek ima od Boga darovano ljudsko dostojanstvo i pravo koje nikakav rat, koncentracijski logor, gulag, ni bilo koji ljudski sud ne mogu uništiti. Marijino

uznesenje jest poruka da je svaki čovjek od začeća do prirodne smrti svetinja, svojim bitkom u Bogu udomljena i nebo je pravi i konačni njegov cilj.

» Velika Gospa sadrži najsnažniji izričaj koji je ikada izrečen o ženi u svijetu – rekao je mons Milovan, govoreći o dostojanstvu i ulozi žene i majke.

Propovjednik je u nastavku homilije naglasio da su sve Marijine svetkovine zapravo optimistički blagdani u kojima doživljavamo otajstvo našega spasenja. Blagdanom Velike Gospe izražavamo i isповijedamo vjeru da nećemo u smrti propasti, nestati, pasti u bezdan nego u majčinsko krilo u kojem ćemo nastaviti živjeti u vječnosti, kao cjelovite osobe, tijelom i dušom, preobraženi i produhovljeni. Po proslavi i duše i tijela bit će otkupljeno sve što smo u svom

diljem Istre

životu doživjeli: u ljubavi, radosti, boli i trpljenju... Velika Gospa sadrži najsnažniji izričaj koji je ikada izrečen o ženi u svijetu – nastavio je mons Milovan, govoreći o dostojanstvu i ulozi žene i majke. Po Mariji je metafizička slika žene dostigla vrhunac. Zato smo danas svi pozvani vraćati dostojanstvo žene i majke, kao posljednje utvrde jednoga naroda, jer kada padne majka, Bog kažnjava cijeli narod, a u povijesti vidimo kako bijaše koban gubitak identiteta kod žene i majke po propasti velikih civilizacija. Činjenica je da je danas zapadna civilizacija na umoru jer su se umorile majke i žene. Stoga je tako katastrofalna demografska slika i u našem narodu. „Vrijeme je, čast je, važno je okrenuti se prema Mariji, Djevici i Majci, na nebo uznesenoj, pa da ponovno žene i majke steknu pravu sliku o svom dostojanstvu, ulozi i poslanju u svijetu. Čuvajmo dostojanstvo duše i tijela, posvećenih od Boga i određenih za nebo, poštovanje svetinje života, majčinstva, očinstva, braka, obitelji, kako ćemo Boga priznavati, život poštovati, sakramente, nedjelju slaviti, Crkvu voljeti, Bogu se moliti, da tako dospijemo pod okrilje One koja je nada svijeta“, zaključio je propovijed mons. Milovan.

Na Božjem Polju

Velik broj vjernika, turista i znatiželjnika okupio se na proslavi blagdana Velike Gospe na Božjem polju kod Vižinade, jednom od najpoznatijih marijanskih svetišta u Istri, a među najstarijima u Hrvatskoj. Svečanu euharistiju s procesijom predvodio je vlč. Ilija Jakovljević, fažanski župnik, a koncelebrirali su domaći župnik Alojzije Baf i višnjanski župnik Dariusz Szymanski. „Velika Gospa je blagdan kad se vjernici s ponosom sjećaju dogme naše vjere da je Marija dušom i tijelom, po završetku svoga zemaljskog života, uznesena u slavu neba u društvo sa svojim uskrsnulim sinom Isusom. To je završnica njezina Bogu predanog života, vrhu-

Procesija u Svetoj Mariji na Krasu

nac i cilj kojem je okrenuta svaka ljudska egzistencija“, istaknuo je u homiliji vlč. Jakovljević. Na ovom prekrasnom lokalitetu i vidikovcu svake se godine vjernici okupljaju, pogotovo u velikom broju i s oduševljenjem na Marijine blagdane, Veliku Gospu i Malu Gospu, dobivajući okrjepu i duhovnu snagu, a znano je da se uz svetište Božje Polje vežu i čudotvorna izlječenja.

U Svetoj Mariji na Krasu

Sakralno zdanje sv. Marija od Milosti u Sv. Mariji na Krasu nadomak Umagu bilo je pretjesno da primi preko petsto mještana ovog kraja, Slovenije i Italije, ali i albanskih vjernika u velikom broju. Služba euharistije je stoga održana u perivoju svetišta uz župnu crkvu. Svečano misno slavlje predvodio je rovinjski kapelan Marijan Lindić uz koncelebraciju župnika Sv. Marije na Krasu i Kaštela don Bernarda Jurjevića. Zborsko pjevanje mješovitog zboratih župnih zajednica pod ravnanjem i svirkom na orguljama Deana Visintina uveličalo je misno slavlje. „Ovdje smo po nahođenju Svevišnjega i Majke sina Božjega i sviju nas, koji su nas upravili da s pouzdanjem stanemo uz kip Majke od Milosti, naše zagovornice koju

štujemo u liku Velike Gospe. Ostamo u toj milosti, i znajmo da ništa nije slučajno u našem životu. Otvorimo srca prema bližnjima i potrebitima, kako to uvijek čini BDM, te joj uputimo svoje molitve i ne dvojimo o njenoj milosti kojom nas neprestano obasipa“, istaknuo je u propovijedi vlč. Lindić. Po završetku euharistijskog slavlja vjernici su u procesiji s kipom Majke od Milosti s Djetešćem ophodili crkvenim perivojem do oltara.

U Krngi

U poldnevici vrelog ljetnog dana, 15. kolovoza, uz sudjelovanje mnoštva vjernika Krngi i okolice, proslavljenja je svetkovina Uznesenja Marijina u nebesku slavu, ove godine u ozračju 225. obljetnice gradnje župne crkve sv. Petra i Pavla, koja će biti posebno obilježena u listopadu. Svetu misu predslavio je don Ivo Borić, dušobrižnik za vojsku i policiju naše biskupije, župnik Štinjana, koji je u nadahnutoj propovijedi govorio o Blaženoj Djevici Mariji u svjetlu današnjih zbivanja. Na kraju euharistijskog slavlja blagoslovljen je prigodni marijanski barjak u čast Majci Božjoj.

U posjetu župi velikana

U ovoj godini kad obilježavamo 200. obljetnicu rođenja biskupa Jurja Dobrile, vlč. Bošnjak posebno ističe činjenicu da je mladi Juraj tu bio župni kapelan gotovo dvije godine (od 1834. do 1836.). U ovoj će se godini, u listopadu, obilježiti 225. obljetnica župne crkve sv. Petra i Pavla. Došavši na župu, vlč. Stipan Bošnjak zatekao je, kako kaže, organiziran vjerski život koji je svakako zasluga i svećenika prije njega. „Ja sam samo mogao nastaviti.”

Piše Tomislav MILOHANIĆ

Na trgu ispred župne crkve u Kringi, nedaleko veličanstvenog debla ladonje koju spominje Istarski razvod, a blizu mlade ladonje s novim mладицама, župnik Stipan Bošnjak i skupina njegovih suradnika, jedne večeri krajem kolovoza, dočekaše pisca ovih redaka, spremni da podijele svoja iskustva, razgovorom tkajući i povezujući prošlo i sadašnje, pojedinačno i opće, osobno i univerzalno.

U pisanim se izvorima Kringa spominje od 1102. pod imenima Curitico ili Coriticum, a u srednjem je vijeku u sastavu Pazinske knežije. Ovaj je kraj bremenit kulturnom i vjerskom baštinom. Prema predaji papa Aleksandar III. je 1178. godine bježeći pred carem Friedrichom Barbarosom, dospio u Istru i bio gostom samostana Sancta Maria Alta u Porečkoj biskupiji, koja se u Istarskom razvodu spominje kao "opatija crekve Devi Marije na Vrhu", locirana na brdu Koruna, na području današnje križanske župe. Crkva sv. Marije na Vrhu, ili od Korune, kako se u narodu još naziva, dobila je naziv na Vrhu jer se nalazila na visokoj uzvisini (328 m nad morem) s prekrasnim pogledom na prostrani krajobraz zapadne Istre. Današnja župna crkva sv. Petra i Pavla sagrađena je 1787. godine, u kasnobaroknom stilu s klasicističkim elementima, o čemu svjedoči latinski natpis uklesan u kartuši iznad baroknog portala, a tu su još crkve sv. Antuna Opata i sv. Katarine, dok slovenski povjesničar i putopisac Janez Vajkard Valvasor (1641. – 1693.) u svojoj znamenitoj knjizi Slava vojvodine Kranjske, uz dvije spomenute, navodi

Župna crkva sv. Petra i Pavla u Kringi

kao filijalne crkve, danas nepostojeće, crkvu sv. Marije Magdalene u Streti i crkvu sv. Martina biskupa. Pravokutni zvonik, odvojen od crkve, visok 31 metar, podignut je 1888. godine. Župna je crkva prvi put obnovljena

1882. godine, pa 1982., a posljednja akcija obnove 2008. naišla je na potporu šire društvene zajednice i izazvala znatan interes u medijima i javnosti. Prema Kronici osnovne škole u Kringi, počeci školstva sežu u 1850. godinu, kada je

hrvatske Istre – Bože Milanovića

u Kringi djelovala privatna škola koju su držali svećenici, da bi 1870. bila otvorena državna škola. Nastava se uviјek održavala na hrvatskom jeziku. Prema dostupnim povijesnim vrelima i pričanju starijih mještana početkom dvadesetog stoljeća, u Kringi je osnovano i djelovalo katoličko omladinsko društvo "Hrvatski junak". Radi se na prikupljanju podataka kako bismo više doznali o tom djelovanju.

Iz Kringe potječe poznati istarski svećenik i javni djelatnik dr. Božo Milanović (1890. – 1980.), jedan od predstavnika Istre (Hrvatske) na mirovnoj konferenciji u Parizu 1946. na kojoj se odlučivalo o sudbini Istre nakon Drugog svjetskog rata kada je i pripojena matici domovini, Hrvatskoj.

Njemu je u čast postavljena spomen-ploča na zgradu u kojoj je živio i radio, a povodom 120. obljetnice rođenja i 30. obljetnice smrti 2010. godine, zlaganjem i zaslugom Družbe „Braća hrvatskog zmaja“ – Županijski stol Pazin, u Kringi, njegovu rodnom mjestu, uređen je spomen-park i otkrivena bista, rad kipara Tomislava Kršnjavog. Po pričanju starijih Križanaca, nezabovljivo je sjećanje na još jednu križansku veličinu – župnika Josipa Vidaua, koji je tu dugi niz godina djelovao skromno, samozatajno, ometan od službene vlasti, puno pomažući ljudima duhovno i tjelesno (bavio se fitoterapijom – liječenje biljem). Od 2007. godine, kamen po kamen, ugrađuje se i nadoziđuje Europski suhozid čiji je početak na ulazu u Kringu, a stere se prema Tinjanu, kao još jedan znak da su europski duh i kultura obilježavali ovaj kraj i ljude od davnine.

Danas Kringa s okolnim pripadajućim selima: Brinjani, Danijeli, Faturi, Franković, Gospodi, Gregi, Grgorci, Hrvatinji, Jelovci, Kmačići, Kučići, Mofardini, Pauletići, Pinezići, Prenči, Radetići, Rajkova Stancija, Ribići, Terlevići, Tomičini i Zlatini, broji oko 530 žitelja. Križanci su

Župni suradnici u župnoj crkvi Sv. Petra i Pavla

Iz Kringe potječe poznati istarski svećenik i javni djelatnik dr. Božo Milanović (1890. – 1980.), jedan od predstavnika Istre (Hrvatske) na mirovnoj konferenciji u Parizu 1946. na kojoj se odlučivalo o sudbini Istre nakon Drugog svjetskog rata kada je i pripojena matici domovini, Hrvatskoj.

radišni i vrijedni ljudi koji u svakom vremenu i svim prilikama odolijevaju izazovima i kušnjama te kroče dalje, ponosni, a samozatajni. Župnik Stipan Bošnjak prije dvije godine naslijedio je svog prethodnika u župi vlč. Dragutina Petrovića, u slijedu prijašnjih župnika: Josip Vidau (1933. – 1961.), Marijan Pavletić, Romano Širol, Josip Kalčić. U ovoj godini kad obilježavamo 200. obljetnicu rođenja biskupa Jurja Dobrile, vlč. Bošnjak posebno ističe činjenicu da je mladi Juraj tu bio župni kapelan gotovo dvije godine (29. 8. 1834. – 19.7. 1836.). U ovoj će se godini, u

listopadu, obilježiti 225. obljetnica župne crkve sv. Petra i Pavla. Došavši na župu vlč. Stipan Bošnjak zatekao je organiziran vjerski život koji je svakako zasluga i svećenika prije njega. „Ja sam samo mogao nastaviti. Na misi je 20 – 25% ljudi od cijelokupnog broja vjernika (u sezoni manje). Našao sam organiziran pjevački zbor. Članovi su zabora i čitači, a uključuju se i krizmanci. Planiramo uključiti u ministrante djevojčice koje su se pričestile“, ističe župnik. Župno vijeće sastaje se po potrebi. Nije mijenjao sastav Vijeća. „Ekipa koja pobjeđuje, nikad se ne mijenja“, kaže vlč. Bošnjak. Zadnju godinu uređivalo se oko župnog stana. Glavni teret podnijeli su vjernici na svojim leđima, a svojski se uključilo i 39 obrtnika, koliko ih je u ovoj župi, uz izdašnu pomoć Biskupije. Među agilnim župnim suradnicima ističe se Mladenka Fabris, vjeroučiteljica u školi i voditeljica crkvenog zabora: „Lijepo je biti vjeroučitelj, lijepo je uopće biti u školi i raditi s djecom; djeca su uviјek zanimljiva, kreativna, posebna“, ističe ona, ponosna na svoje poslanje koje joj donosi radost. „Kao vjeroučitelj imam prelijepih iskustava u radu s djecom. Tamo gdje obitelj podržava naš rad, i djeca cvatu u vjeri. Problem je danas u obitelji gdje su roditelji zaposleni, po

Mladi iz Kringe u Istarskim toplicama

cijele dane odsutni; dijete osjeti manjak odgoja i nedostatak žive vjere. Boga u školi slavimo molitvom i pjesmom, tekstovima, razgovorima, prijekorima. Dodeš kući s osjećajem da u predavanju nisi bio sam, da su dolazile riječi koje jednostavno nisu tvoje. To je nemoguće riječima objasniti, to je plod Duha. Posebna je čast biti vjeroučitelj, koliko je u današnjem svijetu to i izazov. Vjeronauk u školi je pun pogodak.” Mladenka je u župu došla udajom 1993. godine i zatekla župni zbor kao svojevrsno pučko pjevanje, a prije toga skoro 60 godina bio je orguljaš barba Albino Luch, nasljedivši svog oca; taj plemeniti čovjek, u poniznosti i dobroti, redovito je dolazio i svirao u crkvi, dok su mu tjelesne snage dopuštale. Godine 2002., osjetivši poriv da kao vjeroučiteljica potakne mlade, Mladenka je oko sebe okupila jednu skupinu od dvadesetak mlađih u namjeri da se u župi pjeva duhovne pjesme i šansone. Župni zbor duša je župne zajednice, uvjerenja je voditeljica zbora. Početak pun entuzijazma. Okupili su se srednjoškolci i srednjoškolke. No, kad su mlađi otisli na studij, upražnjena mjesta upotpunile su njihove majke. Ubrzo se u

sviranje orgulja uključuje Mladenku kćи Martina, a prigodno i povremeno: Irena Mofardin na flauti i Ivana Luch na gitari. Tijekom godina priključivali su se zboru novi članovi, tako da se danas prigodno okuplja sedamnaestak članova, koji pjesmom prate sva važnija vjerska zbivanja u župi, a rado pjevaju i sviraju prateći na vjenčanjima mlađe Križanke u novi život. Inače se župni zbor rado odaziva dekanatskim susretima zborova, pjevajući Bogu na čast, a narodu na radost. “Euharistija je djelo naroda za Boga, to je taj segment koji mi možemo dati. Koliko god došli i opterećeni, svatko sa svojim mukama i problemima, jednostavno u pjesmi se dva puta moli, dvostruko se moli!” zaključuje Mladenka. U župi uviјek, kad stigne, rado pomaže Jolanda Turković, članica Ekonomskog vijeća, kćи vitalnog devedesetdvogodišnjaka barba Šime, kako ga svi od milja zovu. Bila je na puno hodočašća i doživjela bogata duhovna iskustva. “Sveta misa je osnova; Boga na prvo mjesto, onda je i to drugo sve drugačije. Bila sam na dosta hodočašća, ali ići u Svetu zemlju, to je jedan nezaboravan događaj – postaneš drugi čovjek”, kaže Jolanda.

Njen otac Šime, krepka zdravlja i vedra duha, gorljivi je molitelj koji oko sebe širi optimizam i životnu radost i u visokoj životnoj dobi. “Bog mi je dobar da moren daje, jer on me je vodija kroz cili život. Još moren hoditi bez palice, svaki dan delan, ne moren staviti ruke u križ, jer mi lagje pasa vrime. Ja volim sve kako samega sebe. Ja se molim za sve, i za prave i za krive, da im Bog da čistu vjeru i milost. Kamo koli iden, ja iden s krunicon, kad koli se zbudin, u noći, ja molim.” Posljednjih sedam godina barba Šime je bio na puno hodočašća. Godine 2008. s navršenih 88 godina života boravio je u Assizu dvije noći i jedan dan, a lani u Međugorju pješačio na Križevac. Dobro ga služi pamćenje, zna mnoge stare crkvene pjesme napamet, a svake subote odlazi na zajedničku molitvu u Pulu. Nakon iznašanja dubokog životnog iskustva, barba Šime izeče poruku: „Da bi ti mlajži bolje vjerovali i nas starije slušali, kako smo i mi naše starije.”

Šime Turković

Eugen Fabris, zvan Đenio, također je sudionik mnogih hodočašća, od kojih mu je jedno – 1984. u Međugorje – potpuno promijenilo život. “Hodočašća su mi jako važna. Da se napuni baterija srca. I svaki put, kad se vraćaš, nisi onaj koji je poša, nego si drugi; sasvim drugačiji su svi naredni dani, misli, riječi, djela, i život. Stimulans je

to koji jako pomore. Kad me pozovu, idem pomoći di triba“, kaže Đenio, rado se odazivajući u razne župne aktivnosti. Od početka je u Župnom vijeću, sudjeluje u organiziranju Tijelovske procesije, a s obitelji tijekom mnogih godina pripravlja je jaslice u crkvi. Pred nekoliko godina zamjena su Jolanda Turković i Nataša Hrvatin s djecom, koje su kreativno i inovativno nastavile osmišljavati i uređivati jaslice. Eugenova kći Melita drži Dom za stare i nemoćne u Jelovcima, gdje je u obiteljskom ozračju udomljeno petnaestak štićenika. Medicinske sestre ulažu velik trud, puno strpljenja i kršćanske ljubavi u njegovanju tih ljudi u velikoj potrebi. Eugen i tu nesebično pomaže, ne štedeći ni snagu ni vrijeme. Župnik Bošnjak, koji u Dom ide misiti i blagoslovljati, kaže da osoblje treba imati duhovne i tjelesne snage, a napose kršćanske ljubavi za humanu službu koju obavljaju.

Već 48 godina, uvek s velikom radošću, Marija Hrvatin pjeva u crkvenom zboru, čitač je na misi, a od 1991. član Župnog vijeća „Volim Crkvu, molitvu, sv. misu, jer je to dio moga života od malih nogu. I tako starimo s vjerom u duši, u duhu mladi“, kaže ona. A Mirjana Radetić iz Motovunskih Novaka, križanska nevjesta, najmlađa je članica Župnog vijeća, u kojem je angažirana već 7 godina. Za sebe kaže da se „rado odaziva ako treba ča pripomoći.“

O proslavi sv. Huberta, zaštitnika lovaca, koji se na poseban način obilježava već sedam godina, 3. studenog, izmjenjujući se župe Tinjan, Muntrilj i Kring, govori Dušan Mofardin, u Župnom vijeću treći mandat. Kao strastveni lovac i član Lovačkog društva „Golub“ Tinjan kaže da je nešto izvanredno vidjeti punu crkvu lovaca u odorama kako zajedno mole i časte svoga sveca zaštitnika. Na upit o vampiru Juri Grandu i vampirizmu, koji se često u posljednje vrijeme vežu uz Kringu, Dušan tvrdi da je to samo jedna od mnogih legendi koju su

Uspomena na Prvu Pricest – Kringu 03.06.2012.

mediji vješto proširili. Za poduzetnog i eloventnog župnika Stipana, koji voli razgovarati, susretati ljude, šaliti se – blagoslov domova i obitelji prave su duhovne vježbe u kojima koristi svaki trenutak da bude blizak svakom čovjeku: „Želiš čuti čovjeka, koji ga problem tišti, a ne da mu držiš propovijedi.“ Mnoge su još aktivnosti tijekom liturgijske godine u kojima zdušno daju svoj udio župni suradnici, a uključuju se u njih brojni marljivi župljani. Miroslav Mofardin, u Župnom vijeću naslijedio je svoju suprugu, a zajedno su aktivni u Caritasu, uz još nekolicinu župljana. Uskaču gdje je najpotrebnije; u dva navrata pomoglo se dvije obitelji koje su bile u velikim nevoljama. Za Veliku Gospu, koja se uz patronе župe sv. Petra i Pavla najsvečanije slavi, orga-

nizira se u školi već godinama izložba starih alata, strojeva i zanata (starinski bura izložen je kao stalni postav, a ove godine posebnu pozornost izazvao je stari aparat za pečenje hostije). Molitveno su intenzivniji Marijini mjeseci svibanj i listopad, a nekad se tijekom svibnja u svakom selu molilo uz kapelicu. Poseban običaj i lijep doživljaj je da se vjernici u svakom mjestu gdje je kapelica okupljaju na molitvu sa svojim župnikom. Svojevremeno se u župi okupljalo i Djelo Marijino. Mnogo volje, zalaganja i entuzijazma prožima Križanke i Križance, koji i u današnjim kušnjama, krizama i izazovima ugrađuju svoje najbolje snage i sposobnosti u opće dobro, nalazeći uvijek sigurno uporište u vjeri.

50 godina

Gospodin je djelovao u životima brojnih suradnika i molitelja. Revni pastir i neustrašivi svjedok vjere sluga Božji Miroslav Bulešić bio nam je primjer i zagovornik u povjerenom poslanju.

Vlč. Milan Milovan, mons. Ivan Milovan, vlč. Ivan Štoković i vlč. Branimir Aleksandar Petrović

Užupnoj crkvi Uznesenja Marijina u Svetvinčentu 22. srpnja 2012. trojica zlatomisnika, vlč. Ivan Štoković, vlč. Milan Milovan i vlč. Branimir Aleksandar Petrović zahvalila su Bogu svečanim euharistijskim slavlјem za veliki jubilej svećeništva.

Na 5. vazmenu nedjelju, nedjelju Dobrog Pastira, navršilo se 50 godina svećeničke službe vlč. Branimira Aleksandra Petrovića koja je započela 6. svibnja 1962. god., po molitvi i rukopaganju mons. dr. Dragutina Nežića, biskupa Porečke i Pulske biskupije. Rođen je 1937. u Režancima. Nakon priprave u biskupijskom sjemeništu od 1948. do 1956. u klasičnoj gimnaziji i nakon položene mature, slijedio je upis na Visoku teološku školu u Pazinu. Na odsluženje vojnog roka odlazi u Priz-

Vlč. Branimir Aleksandar Petrović

ren (na Kosovo) u rujnu 1959. i ostaje sve do 25. srpnja 1961.

Ređenje za đakona slijedi iste godine u sjemenišnoj kapeli 8. prosinca 1961. Zaređen je u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Svetvinčentu 6. svibnja 1962.

Prva svećenička služba bila je u župama: sv. Antuna u Kršanu, sv. Jurja

u Plominu i sv. Hadrijana u Kožljaku do 29. listopada 1971. Zatim odlazi na službu u župe Marijina Uznesenja u Buzet, sv. Roka u Črnicu i sv. Jurja u Sovinjaku. Od 1973. do 1983. boravi na župama sv. Nedelje, sv. Martina i sv. Ivana i Pavla u Šumberu.

Na početku službe u Sv. Nedelji bilo je ređenje đakona Sergija Jelenića i proslava njegove mlade mise 1976. g.

Od godine 1998. župnik je u Plominu, Sušnjevici i Kožljaku. U Labinskem dekanatu neko vrijeme vodi brigu o domovima za starije i nemoćne osobe u Raši i Sv. Nedelji, kao i za stacionar u Labinu. Župe koje su mu povjerene imaju stoljetnu vjersku baštinu, kojom se s pravom ponosi zajedno sa svojim vjernicima.

u službi Crkve

Mlada misa u pulskoj katedrali

Što o tom putu dugačkom pedeset godina kaže naš zlatomisnik, vlč. Branimir Aleksandar Petrović: Prigodom

50 god. slavlja misničkog poslanja, u pameti nam je prizor Isusova poziva apostolâ koji su se velikodušno odazvâ-

li i spremno naviještali Radosnu vijest, ispunjeni darovima Duha. Kristova poruka već u prvim stoljećima došla je u naše krajeve, o čemu svjedoče brojne crkve. To što smo od njih primili, svetu baštinu kao dragocjenost, ništa ne smije zaustaviti, nego u našim zajednicama nastaviti živjeti. Gospodin je djelovao u životima brojnih suradnika i molitelja. Revni pastir i neustrašivi svjedok vjere sluga Božji Miroslav Bulešić bio nam je primjer i zagovornik u povjerenom poslanju.

Kristovo djelo u životu Crkve daje nam nadahnuće, za sadašnjost i budućnost, po smjernicama II. vatikanskog sabora. Dar vjere omogućuje nam prepoznati Krista i njegovu ljubav, što nas potiče na bogoljuban život u istini i pravednosti, kako nas poziva papa Benedikt XVI. u svom apostolskom pismu "Vrata vjere" br. 14.

Blagoslov oltara na Božjem polju

VIŽINADA Jedno od najstarijih Marijanskih svetišta u Istri, kojemu se uz blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo hodočastilo i hodočasti stotinama godina jest ono na Božjem polju kod Vižinade.

Na ovome su mjestu još u 12. stoljeću svoje sjedište imali vitezovi templari, a poslije njih i franjevci trećoredci. Prva crkva sagrađena je 1155. godine, a nakon što je porušena, obnovljena je u 15. stoljeću. I danas služi kao grobljanska crkva u kojoj se svake nedjelje služi sveta misa te euharistijska slavlja tijekom pokopa preminulih građana Vižinade.

Na dan Svetе Marije Vele, kako blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo nazivaju u ovome kraju, na

Božjem polju okupi se i po nekoliko tisuća hodočasnika, a euharistijska slavlja uz domaćeg župnika vlč. Alojzija Bafa već 32 godine služe i najviši velikodostojnici Crkve. Prekrasan kraljik istarskog poluotoka na kojem se nalazi svetište danas je sve popularnije i pohode ga brojni turisti iz cijelog svijeta. Plodna polja, rodni vinograd, maslinici i voćnjaci nikoga ne ostavljaju ravnodušnim, a vrijedni poljoprivrednici u svijetu su sve poznatiji zbog svojih čuvenih vina i ekstra djevičanskih maslinovih ulja.

Crkva na Božjem polju, posebno za vrijeme hodočašća, ne može primiti sve one koji bi željeli sudjelovati u euharistijskom slavlju pa su se ona u tim prigodama do sada odvijala pred improviziranim montažnim oltarom.

Velečasni Alojzije Baf odlučio je i to promijeniti. Na mjestu hodočašća uz pomoć svojih župljana i Općine Vižinada sagrađen je vanjski natkriveni oltar koji će od sada krasiti svetište. Na taj način vjernici koji hodočaste na Božje polje bit će u prilici svete mise pratiti u znatno ugodnijem ambijentu i uživanju u prirodnim ljepotama kraljika.

Blagoslov oltara na Božjem polju uz svečano euharistijsko slavlje pred nekoliko stotina vjernika neposredno pred ovogodišnji blagdan Uznesenja Blažene Djevice Marije na nebo obavio je biskup Porečke i Puliske biskupije u miru mons. Ivan Milovan. (S. L.)

Ispravak

U prošlom broju Ladonje na str. 12, 3. stupac, došlo je do nenamjerne pogreške te se ispričavamo čitateljima. Rečenica ispravno glasi: *Vrhovci su mu prigodom zlatnoga jubileja uručili lijep dar, sliku s motivom zvonika i župne crkve u Vrbu.*

65. obljetnica mučeničke smrti

„Okupili smo se da na poseban način Bogu zahvalimo za jednoga čovjeka iz ovoga kraja, iz naše sredine, da je mogao uzdići se u teškim, ključnim trenucima svoga života, da nije uzmakao pred neprijateljima vjere. Ovdje smo došli upravo radi toga čovjeka, don Miroslava, da se spomenemo svega toga što je učinio, da zahvalimo Bogu na tim milostima“, istaknuo je na početku nadahnute propovijedi mons. Dražen Kutleša.

Okupljeni vjernici na misnom slavlju

Na blagdan sv. Bartola, 24. kolovoza, u Svetvinčentu, u župnoj crkvi, gdje počivaju zemni ostaci sluge Božjega Miroslava Bulešića, čekajući uskrsnuće, svečanu euharistiju predvodio je porečki i pulski biskup Dražen Kutleša, a sustolovali su generalni vikar mons. Vilim Grbac i vicepostulator Kauze sluge Božjega mons. Vjekoslav Milovan, u zajedništvu s brojnim istarskim svećenicima. Na euharistijskom slavlju prigodom obilježavanja 65. obljetnice mučeničke smrti don Mira okupili su se mnogobrojni vjernici iz čitave Biskupije te mnogi župljani Savićente, Mirove rodne župe. „Okupili smo se da na poseban način Bogu zahvalimo za jednoga čovjeka iz ovoga kraja, iz naše sredine, da je mogao uzdići se u teškim, ključnim trenucima svoga života, da nije uzmakao pred neprijateljima vjere. Ovdje smo došli upravo radi toga čovjeka, don Miroslava, da se spomenemo svega toga što je učinio, da zahvalimo Bogu na

tim milostima“, istaknuo je na početku nadahnute propovijedi mons. Dražen Kutleša.

Govoreći o podnošenju progona propovjednik je istaknuo kako može izgledati neobično da se govori o blaženstvu zbog poganstva, ali onaj tko razumije veličinu problema, mora vidjeti i da postoji slava za onoga koji prolijeva krv za Krista.

1. *Podnošenje progonstva prilika je da se pokaže vjernost Isusu Kristu.* Mnogi su kršćani koji nikada nisu ništa stvarno žrtvovali za Isusa Krista. Trenutak kada kršćanstvo izgleda kao nešto što nas košta, jest trenutak kada pokazujemo svoju vjernost Isusu Kristu tako da to cijeli svijet može vidjeti.

2. *Podnošenje je progonstvo put kojim su prošli proroci, sveti i mučenici.* Trpjeti za pravdu znači steći udio u velikom Božjem nasljedstvu. Čovjek koji trpi

nešto za vjeru može se okrenuti i reći: „Braćo, mi idemo putom kojim su sveci već prošli.“ Tako je i don Miro svoj život dao da može sudjelovati na tome putu Božjem koji vodi u vječnost. Mučeništvo je kraći put da bi čovjek zadobio vječnost, nastavio je mons. Kutleša. Mi često u životu želimo skrenuti s tog puta pa nas Bog preko svećenika, naših bližnjih vraća na taj put, ali mi taj put ne želimo prihvati. Jer, lakše je živjeti one okolnosti života na koje smo naučeni. Ali gdje je tu smisao? Pravi vjernik zna da dok je na ovoj zemlji, samo je jedan hodočasnik koji je na tome putu, a taj put koji mu je Bog dao može biti spasonosan, ali može mu biti i na propast. To ovisi o svakome od nas, što će i kako će učiniti u svome životu.

3. *Trpjeti progonstvo znači imati veliki cilj.* Ima uvijek neko uzbudjenje u prisustvovanju velikom cilju kad se nešto nezaboravno i važno događa. Veliko

don Miroslava Bulešića

je uzbudjenje sudjelovati u stvarnom djelu, makar malo. Kad je čovjek pozvan da pretrpi nešto jer je kršćanin, to je uvijek važan trenutak; to je velika prilika, to je *borba između svijeta i Krista*, to je trenutak vječne drame. Sudjelovati u tom trenutku nije kazna nego nagrada. Mi u životu imamo različite ciljeve, a oni koji su dali svoje živote, njihov cilj jest vječnost. Taj su cilj željeli ostvariti pod svaku cijenu. U nedavnoj prošlosti imali smo priliku sudjelovati u mnogo vrlo važnih ciljeva za našu domovinu, ali ponekad sudjelovati u cilju ne znači i sam uspjeti. Da bi čovjek mogao ostvariti svoj cilj, mora biti pošten i održavati Božje zakone. Upravo su mučenici Božji miljenici kojima Bog daje priliku koju oni iskoriste – nastavio je mons. Kutleša. „Tako je i don Miro imao priliku i nije se povlačio; mogao je na različite načine izbjegći svoju smrt, mogao je pretpostaviti da će se tako dogoditi, mogao se povući, kao što mu je nuđeno da ide izvan domovine, ali on je htio živjeti sudbinu svojih vjernika.“

4. Podnošenje progonastru čini nadolazeće stvari lakšima. Danas se radujemo blagoslovu slobode zbog koje su ljudi u prošlosti proljevali krv, znoj i suze. Oni su učinili to olakšanje za nas, a postojanošću i nepromjenjivim svjedočanstvom za Krista mi možemo to činiti za poljubljenja koja dolaze. Čovjek koji se bori za Krista uvijek će olakšavati život onima koji dolaze jer njima će biti na putu barem jedna bitka manje, to jest ona koja je već ostvarena. Mučenici su, kao i naš don Miro, učinili jedno veliko djelo i veliku žrtvu, dali svoj život da bi nama bilo daleko lakše pa ostaju kao putokaz koji nam govori kamo ići i što činiti. Taj putokaz jest usmjerenje naših života. Prilike današnjega društva i vrijednosti koje se danas zastupaju često idu protiv toga usmjerenja pa se nameće pitanje je li moguće da čovjek sam gradi svoju grobnicu, sam radi u prilog svoga uništenja. Propovjednik je naveo što se danas sve dopušta: pobačaj, istospolni brakovi, eutanazija... Ima li to smisla i tko to promiče, da se ide u uništenje,

Hodočasnici na grobu sl. Božjega M. Bulešića

zapitao se mons. Kutleša. „Sve je napravljeno protiv života. A ovdje ima jedan drugi paradoks: u Crkvi se daje život, tj. mučeništvo, da privuče novo sjeme i da nastaju novi vjernici. Upravo na progonstvu u prvoj Crkvi, Crkva je postala jaka i proširila se po cijelom svijetu. Da su tada vjernici bili ustrašeni, i da tada nisu učinili ono što su trebali, vjerojatno se kršćanstvo nikada ne bi proširilo.

5. Vjernik nikad nije sam u patnji. Ako se vjerniku dogode materijalni gubici, gubitak prijatelja, uvreda, osamljenost, nestanak ljubavi, zbog njegovih principa on neće ostati sam. Krist će biti bliže njemu tada nego u bilo koje drugo vrijeme. Kad čovjek nešto podnese za svoju vjeru, to je put da se bolje sjedini s Kristom. Ostaje samo jedno pitanje: *Zašto je progonstvo neizbjegljivo?* Neizbjegljivo je zato što je Crkva, koja je uistinu Crkva, povezana sa *savjesti naroda i svijesti društva*. Tamo gdje je dobro, Crkva će ga pohvaliti, tamo gdje je zlo, Crkva će ga osuditi i ljudi će pokušati neizbjegljivo ušutkati glas savjesti. Dužnost je svakog kršćanina da ukazuje na pogreške, kritizira, osuđuje, ali može njegovo djelovanje biti i šutljiva osuda nekršćanskog života drugih ljudi, ali ni on takvim ponašanjem neće izbjegći njihov prijezir. To ne znači da nas smrt očekuje zbog naše vjernosti kršćanskoj

vjeri. Ali svakako čovjeka koji inzistira na kršćanskoj časti čekaju uvrede. Ruganje očekuje one koji prakticiraju kršćansku ljubav i praštanje. Stvarno progonstvo može čekati kršćanina u privredi koji inzistira na časnom poslu. Krist uvijek treba svoje svjedoke: *Krist treba one koji su spremni ne toliko umirati za njega nego živjeti za njega.* Krist nije došao ovdje na svijet učiniti ga ljepšim, nego da nas učini boljima.

Don Miro je to ostvario i zato je pokrenut postupak za proglašenje blaženim, i nadamo se svecem. Jedan jednostavan svećenik, jedan običan čovjek ovdje između nas, ali koji je znao iskoristiti svoj trenutak. Mi u svome životu imamo trenutaka i jednostavno ih puštamo i ne damo im nikakvu vrijednost. Život je kratak, ali smrt je stalna. Iskoristimo sve ono vrijeme, tj. misterij vremena što nam ga Bog daje, zaključio je propovijed mons. Kutleša. Pri kraju sv. mise vjerničkom puku obratio se vicepostulator Kauze mons. Vjekoslav Milovan, kazavši da će nakon pozitivnog mišljenja povjesne i teološke komisije o beatifikaciji sluge Božjeg don Mira uskoro zasjedati kardinalska komisija te se u bliskoj budućnosti očekuje proglašenje blaženikom. Biskup je zahvalio vicepostulatoru, a župnom crkvom Uznesenja BDM prošao se spontani pljesak. (T. M.)

Svetom misom započela nova školska godina

PAZIN Kažu da u prosvjeti vrijeme najbrže leti jer se stalno nešto čeka: početak školske godine, polugodište, kraj... Tako je i ove godine, 3. rujna, u Pazinskom kolegiju, kao i u većini škola u Republici Hrvatskoj, dočekan početak nove nastavne godine. Već tradicionalno, a i u duhu poslanja Škole, prvi je dan započeo svetom misom koju je predvodio mons. Dražen Kutleša, biskup porečki i pulski, u suslavljku s još nekoliko svećenika. Mons. Kutleša je u prigodnoj propovijedi naglasio učenicima kako je važno znati, ali je još važnije biti čovjekom, a oblikovanje je poštenog čovjeka poslanje ove ustanove. Također je rekao kako i učitelji i učenici trebaju težiti jednostavnosti, što je usporedio sa sv. Pavlom, kako bi njihova komunikacija bila jasna i učinkovita. Posebno se mons. Kutleša obratio učenicima prvog razreda kojima je ovo početak jednog novoga života. Na kraju je sv. mise biskup Kutleša učenicima i roditeljima pred-

Okupljeni učenici na predavanju dr. Jerka Valkovića

stavio novog ravnatelja Kolegija vlč. Alejandra Castilla Jiméneza.

Nakon okrjepe i sata razrednika učenici i djelatnici mogli su poslušati sadržajno predavanje dr. sc. Jerka Valkovića na temu medijskog nasilja s posebnim osvrtom na televizijsko nasilje. Dr.

Valković je u više navrata naglasio kako mediji zapravo ne donose stvarnost nego sliku o stvarnosti, a tu je sliku moguće različito „naslikati“.

Učenici su, vidno uzbudjeni zbog susreta s prijateljima, nastavili svoje druženje i čavrljjanje uz nešto raniji objed. (O. P.)

Smotra folklornih skupina

Folkloriši pred župnom crkvom sv. Blaža

VODNJAN U subotu 25. kolovoza u Vodnjanu je održana tradicionalna smotra folklornih skupina „Leron“. Na Smotri je sudjelovalo deset skupina: dvije iz Italije, po jedna iz Slovenije, Slovačke i Srbije; četiri iz Istre: iz Kanfanara, Peroja, Gližane i Vodnjana i iz Vinkovaca.

Organizator je Smotre, Zajednica Talijana, u program uvrstila i sv. misu, kako je običaj i u inozemstvu. Na misi je sudjelovalo pet skupina. Misu je služio župnik Marijan Jelenić koji je podsjetio da su narodi, kao i cvjetovi na stablu ili livadi, svi različiti, ali su djelo istog Genija.

Misnik je čestitao foklorišima što čuvajući posebnost svoga naroda pred globalizacijom, zapravo gaje neki vid religioznosti. Na kraju su predstavnici nazočnih skupina izmolili na svom jeziku „Molitvu fokloriša“. Crkva je bila „okićena“ kao nikad, ni prevelika vrućina nije umanjila radost euharistijskog susreta. (M. J.)

Etnobiznis, dobar hrvatski i istarski business

Ako se igdje može gotovo školski proučavati etnobiznis, onda je to istarska politička i društvena praksa u posljednjih dvadesetak godina.

Piše dr. Mario
SOŠIĆ

Tijekom ljeta imali smo pri-like pratiti veoma oštru polemiku između predsjednika Ive Josipovića i lidera hrvatskih Srba, gospodina Milorada Pupovca. Ta je polemika, njezin sadržaj i tonovi, predstavljala za hrvatsku javnost veliko iznenadenje jer je poznato da se gospodin Josipović, kao političar i sada predsjednik, afirmirao kao izrazit prijatelj Srba i Srbije, uvijek spreman da u ime poticanja tzv. regionalne suradnje i mira, žrtvuji i ponešto povijesne istine, hrvatskih nacionalnih interesa i hrvatskog ponosa. Polemika, pa i politički sukob, nisu nastali na predsjednikovu zaoštravanju pitanja odgovornosti današnjih srpskih političkih predstavnika za Hrvatskoj nanesenu štetu u srpskoj pobuni u Hrvatskoj, već je polemika potaknuta predsjednikovom reakcijom na članke u jednom srpskom listu,iza kojih navodno politički stoji Pupovac, u kojemu se propituje predsjednikova povezanost s Agencijom za zaštitu autorskih prava i s prijateljskim interesnim lobijem koji na tome ostvaruje veliku zaradu.

U tim javnim nastupima i napisima protiv Pupovca i njegovih, predsjednik je posegnuo za pojmom *etnobiznis*, koja je najedanput dobila legitimitet u javnosti i postala dio političkog govora. Pojednostavljeni, *etnobiznis* znači da se danas u Hrvatskoj «isplati biti manjinac», a osobito se to isplati raznim liderima i vodstvima koji od toga imaju i velik osobni interes. Iako je ta kvalifikacija uperena u konkretnom slučaju prema Pupovcu, kao reprezentantu srpske manjine u Hrvatskoj, ona ipak pred-

stavlja jednu opću negativnu ocjenu takvog današnjeg stanja i položaja nacionalnih manjina u Hrvatskoj.

a većini što ostane. Tako je uvedena dvojezičnost i tamo gdje nema ni potrebe ni smisla, grade se jaslice, vrtići i škole, iako nema originalne manjinske djece, iznadprosječno i segregacijski se zapošljava po etničkom ključu, osnivaju se etničke zajednice i u mjestima gdje nema originalnih manjinaca, itd.

Ima li predsjednik pravo?

Ima, itekako, ali uz zamjerku i njemu i njegovu prethodniku, kao i raznim vladama i predsjednicima, što su svojim dosadašnjim nečinjenjem i šutnjom doprinijeli takvom stanju.

Već jeugo više nego razvidno da tzv. manjinska prava u Hrvatskoj daleko nadilaze europske standarde, kao i praksu u drugim zemljama, te da se politički položaj manjina u pojedinim hrvatskim regijama izdignuo iznad svih realnih potreba, nerijetko dovodeći time u neravnopravan položaj nacionalnu većinu.

Kako je i zašto došlo do toga?

Ukratko. Došlo je zbog mlake, kolebljive i podaničke hrvatske politike, zbog vanjskih pritisaka i njihova interesa da se Hrvatska nacionalno i politički (politička zajednica) ne homogenizira i ojača i zbog političkih interesa pojedinih stranaka i vladajućih koalicija da prekomjernim pravima pridobiju/kupe manjinske glasove i zastupnike na svim razinama. Ako se igdje može gotovo školski proučavati *etnobiznis*, onda je to istarska politička i društvena praksa u posljednjih dvadesetak godina.

Počelo je na lokalnoj razini. Vladajuća lokalna stranka, poradi političkog uspjeha, provela je sustav, ne jednako-pravnost, već jednakosti talijanske manjine i hrvatske većine, u širokoj lepezi predstavničkih i upravljačkih tijela, ali i javnih ustanova i javne sfere uopće. Toj je manjinskoj zajednici i njenim predstavnicima sve, do detalja, pravno osigurano i politički zajamčeno,

Na državnoj su razini, u Vladi i Saboru, u posljednjih desetak godina donesenili pripremljeni neki izrazito diskriminatorski ili čak protuustavni zakoni u korist manjine. To se npr. odnosi na izmjenu naziva gradova (Pula je preimenovana u Pula-Pola, a ne kao ranije Pula odnosno talijanski Pola ili sada Poreč-Parenzo, a ne kao ranije Poreč, odnosno talijanski Parenzo, itd., itd.) na jednojezična talijanska nazivlja ulica, toponima, natpisa, na dvojezičnu prometnu signalizaciju i imena mjesta, na dvostruko pravo glasa, itd. Ti su ustupci, u korist jednih, a na štetu ostalih, rađeni političkom, a i drugom, trgovinom između pojedinaca srednje vlasti i predstavnika manjine i lokalne vlasti.

No, nemojmo se zavaravati da su sve-mu krivi samo «oni gore i oni tamo». Ogoromnog, nemoralnog i društveno štetnog etnobiznisa ima i na individualnoj razini. Znamo kako je prevelik broj onih u Istri koji u etnobiznisu ulažu svoje promijenjeno ime, prezime, državljanstvo, svoj upis u etnovrtić, školu, studij u Italiji, učlanjenje u Zagajnicu i u etnostranku, licitiraju s etnonatpisom svog restorana, kafića, butika, vina ili ulja, itd.

Za upitati se: ima li toga još negdje?

U uljuđenoj i uređenoj Europi toga nema. Stoga, u skup očekivanih dobroh stvari koje će nam se dogoditi ulaskom u Europsku uniju slobodno ubrojimo i kraj tzv. pozitivnoj diskriminaciji, koja je samo i jedino prikriveni etnobiznis. A takvog *businessa* Europa niti ima, a niti ga treba.

Održana peta „Maša po starinski“

„Nijedan njemački car, kao i nijedan francusku kralj, nisu, tijekom stoljeća postojanja tih europskih sila, nikada čuli misu na svom jeziku, a u Istri, Hrvatskom primorju i Dalmaciji, zahvaljujući svijesti glagoljaša o važnosti narodnog jezika, hrvatski je čovjek pred tisuću godina slavio Boga misom na jeziku naroda“, naglasio je prof. Marjan Livio .

U nedjelju 19. kolovoza u Sv. Petru u Šumi održana je 5. smotra starocrkvenog pučkog pjevanja "Maša po starinski". Program je započeo u župnoj crkvi gdje je uvodnu riječ o glagoljaškom pjevanju izrekao zadarski etnolog Livio Marjan. „Nijedan njemački car, kao i nijedan francusku kralj, nisu, tijekom stoljeća postojanja tih europskih sila, nikada čuli misu na svom jeziku, a u Istri, Hrvatskom primorju i Dalmaciji, zahvaljujući svijesti glagoljaša o važnosti narodnog jezika, hrvatski je čovjek pred tisuću godina slavio Boga misom na jeziku naroda“, naglasio je prof. Marjan Livio u svome uvodu, potvrdivši time neupitnu važnost ove manifestacije i potrebe očuvanja tih starih napjeva, u kontekstu svijesti o vlastitim korijenima.

Naime, papa Inocent IV. godine 1248. dao je pisano dopuštenje senjskome biskupu Filipu da smije rabiti glagoljašku misu u katedrali sv. Marije u Senju, kao i pravo da glagoljicu rabi svugdje gdje je do tada to bio običaj, čime je, dakle, već u 13. stoljeću službeno dopuštena, „ozakonjena“, misa na narodnom jeziku, koja je očito već tada imala dugovječnu tradiciju. Nastupu izvođača prethodila je svečana misa u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla koju je predslavio don Srećko Frka Petešić, župnik u Radovinu u Zadarskoj nadbiskupiji, a pjevači iz te župe starocrkvenim su napjevima predvodili liturgijsko pjevanje.

Smotri je, u ime Porečke i Pulsko biskupije, nazočio biskup u miru mons. Ivan Milovan koji je izrazio zadovoljstvo zbog uspjeha koji tijekom godina odlikuje „Mašu po starinski“ te je čestitao svim izvođačima i organizatorima,

napose umjetničkom voditelju Brunu Krajcaru koji je svojevrsni spiritus movens manifestacije, na realizaciji tog lijepog i važnog projekta.

Smotra je na trgu ispred župne crkve započela sugestivnom molitvom „Otče naš“ u starocrkvenom napjevu u izvedbi prof. Marjana, a program je komentarima duhovnog sadržaja moderirala voditeljica Lejdi Oreb. Prvi su nastupili domaćini, Zbor župe sv. Petra i Pavla. Uslijedili su crkveni pučki pjevači iz Krnice predstavivši se autohtonim napjevom istočne istarske obale „Sudac gnjivan“ i koledvom „Fijolica“ te Zbor župe sv. Agneze iz Medulin. Sa zapadne istarske obale nastupio je Zbor Lavanda iz Novigrada božićnom pjesmom iz Lupočlava „Hajdemo, hajdemo“, a zatim su pjevači Župe Krista Spasitelja iz Pule otpjevali „Slavu“ iz roverske maše. Posebno su Otče naš i drevni napjev „Dan od gnjeva“ združenim glasovima izveli pjevači iz župa sv. Petra i Pavla iz Marčane i sv. Filipa i Jakova iz Filipane pod vodstvom mlade voditeljice Nicol Radolović. Niz gostujućih izvođača iz drugih biskupija otvorile su crkvene pučke pjevačice Vesna Vuković i Slavica Novosel iz Svetica kraj Ozlja izvedbama „Rodil se je Isus“ iz okolice Trogira i istarskom koledvom „Tri anjeli“. U tradicionalno velikom broju i svojom prepoznatljivom snagom i kvalitetom te pomno odabranim starocrkvenim napjevima predstavio se Župni zbor sv. Mihovila iz obližnjeg Žminja, korizmenim „Ja se kajen“ i starim napjevom iz središnje Istre, iz Cera, „Puna tuge“. Iz Međimurja pristigle su članice Zbora umirovljenika grada Preloga koje su auditoriju dočarale starocrkvene zvuke iz predjela kajkavskog narječja

božićnim napjevom „Zdrav Kralj mladi“ i međimurskim korizmenim napjevom „Tužno plače, žuhko javče – Gospin plač“. Iz predjela kolijevke glagoljaštva, s otoka Krka nastupio je Mješoviti zbor župe Marijina Uznesenja iz Vrbnika repertoarom bogatim elementima starohrvatske mise. Mahom korizmeni napjevi bili su dio repertoara Crkvenih pučkih pjevača župe Radovin iz Zadarske nadbiskupije koji su, osim lijepom interpretacijom, svoj nastup naglasili i scenskim elementima nastupivši u narodnim nošnjama svoga kraja. Smotra je zaključena nastupom Mješovitog crkvenog zabora župe svetog Stjepana iz Dobrinja, izvedbom dijelova Glagoljaške maše, Vele večernje te Odrješenja mrtvima.

Nositelj projekta bila je Općina Sv. Petra u Šumi, a manifestacija je održana je pod pokroviteljstvom Porečke i Pulsko biskupije, Ministarstva Kulture, Županije Istarske te HDS – ZAMP-a što svakako govori o značaju i vrijednosti ove kulturne manifestacije u domeni očuvanja tog specifičnog segmenta nematerijalne kulturne baštine. Maša po starinski, svojim se kontinuitetom, a napose izuzetnom povijesnom vrijednošću repertoara te umjetničkom kvalitetom interpretacija, iz godine u godinu profilira kao jedna od referentnih manifestacija posvećena tom specifičnom glazbenom žanru, a u jednom širem kontekstu, sadržajne i jezične značajke tih napjeva neosporivi su pokazatelj apsolutne neupitnosti osjećaja vjerske i nacionalne pripadnosti koje žitelji ovoga kraja postojano žive kao posve prirodni dio srži vlastitog bića već toliko vjekova. (G. K.)

Župnoj crkvi u Pićnu враћен prvobitni sjaj

U ovu su obnovu župljani uložili puno odricanja i srca. Sami su financirali radove, iako prilike nisu pogodne, rekao je župnik i podsjetio na riječi mons. Bože Milanovića: „Nikad vrijeme nije tako teško da se bar malo dobra ne može učiniti.“

Župna crkva Navještenja Marijina u Pićnu, nekadašnja katedrala, u sadašnjem obliku od 1753. g., ovih je dana obnovljena iznutra. Sondiranjem, restauratorskim istraživanjima došlo se do prvog sloja boje. Istražne radove vodila je „Vuksan slikarsko-konzervatorska radionica“ iz Velike Gorice. Doba je to baroknog klasicizma, stila jednostavnosti i odmjerenosti. Zastupljena je mramorizacija. To je i doba zadnjeg pićanskog biskupa Antonija Aldraga da Piccardija (1766. – 1785.) koji je opremio i oslikao unutrašnjost. Tonovi tih boja ovom obnovom daju crkvi prvobitno obilježje.

Sada nije obnovljena propovjedonica ni medaljon-oslik (Duh Sveti s anđelima) na stropu, koji čekaju zasebnu restauraciju, kao i cijeli prostor oko glavnog oltara.

Biskup Ivan Milovan, koji je predvodio slavlje Sv. Roka, blagoslovio je i tri oltarne slike (ulja na platnu) koje su 1928. i 1929. g. skinute s oltara (radi trošnosti²) i zamijenjene kipovima Srca Isusova, Majke Božje od Krunice i o. Antuna Padovanskoga. Te su slike sada ponovno postavljene na svoja nekadašnja mjesta, a za kipove Zavod za zaštitu kulturne baštine iz Pule još traži prikladno mjesto u crkvi.

Crkva je ispod klupa dobila novi drveni podij jer je sadašnji (preko 90 godina star) bio vrlo istrošen. Obnovljena je i sakristija. Strop od lamperije, već jako iskrivljen, zamijenjen je gipsanim pločama, što više odgovara i stilu prostora. U ovu su obnovu župljani uložili puno odricanja i srca. Sami su financirali radove, iako prilike nisu pogodne. No: „Nikad vrijeme nije tako teško da se bar malo dobra ne može učiniti“, rekao je monsinjor Božo Milanović.

Župna crkva Navještenja Marijina u obnovi

Radovi su bili završeni samo dan i pol prije Velike Gospe i Sv. Roka, ali se odazvao rijetko zapamćen velik broj ljudi za završne radove čišćenja i zadnjeg uređenja crkve pa je sve došlo na svoje mjesto i bilo pripremljeno za veliko slavlje. I naša se općina uključila u pomoć i podršku. Ponos i radost obilježili su blagdan sv. Roka. Petnaestak svećenika uz biskupa Milovana ispunilo je svetište. Čestitali smo i dvojici nazočnih zlatomisnika: vlč. Ivanu Štokoviću koji je u Pićnu službovao 19 godina i vlč. Aleksandru Branimiru Petroviću, koji često dolazi u Pićan i uvijek je na raspolaganju za sv. ispovjedi prilikom velikih blagdana i svečanosti.

Nakon ofera i druženja ispred crkve, u općinskoj zgradbi predstavljen je zborn-

ik „Pićanska biskupija i Pićanština“. U Zborniku su sabrani radovi međunarodnog znanstvenog skupa održanog 2008. g. u Pićnu, Gračiću i Pazinu (Državni arhiv). Ovaj će zbornik, vjerujemo, sačuvati od „druge smrti“ mnoge osobe i događaje iz ovog kraja. Obnova je crkve važna, ali cilj je obnove i živa Crkva koja je najbolje obnovljena i opremljena kad je puna vjernika.

I zajedništvo svečanog, uzvaničkog stola bilo je u lijepom broju s pedeset i šest gostiju. Sv. Rok bio je hodočasnik i zaljubljenik u Isusa Krista te je u tom smislu otisnut i prigodni tekst na spomen-sličicama koje su podijeljene svima nazočnima ovom lijepom slavlju. (A. K.)

Dobrilin program za

Na poziv pape Benedikta XVI. cijela se Crkva priprema za Godinu vjere i traži najbolje načine kako ponovno kod svakog krštenika osnažiti njegovu vjeru. Dobrila u svojim poslanicama daje mnoge praktične upute što bi trebali pastiri i vjernici činiti na izgradnji duhovnog života. Slušanje i življenje Božje Riječi, slavljenje sakramenata i molitva treba biti program svakog svećenika, redovnika, vjernika laika u Godini vjere.

Piše mr. sc. Ilija JAKOVLJEVIĆ

Blagoslovjen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Kersta, Otac od mislosti i Bog svake utibe, koji njegovim nedohitnim odlučenjem potle trideset i dva lita zove me k vam u Istru, moju milu domovinu, da Duhom sretim utišen, i za svako dobro dilo moga uzvišenoga stališta pokripljen, milostiju božjom mnoge utišim i pokripim u svakom dobru.“ Ovim se riječima biskup Dobrila obraća vjernicima Porečke i Pulsko-biskupije na početku svoje biskupske službe.

Na stolicu porečkih i pulskih biskupa, za pastira Crkve u Istri, po prvi put dolazi sin istarskog kmeta, u osobi mons. dr. Jurja Dobrile. Dobrila dobro poznaje dušu istarskog čovjeka, sve njegove patnje i boli. Svjestan je da preuzima odgovornu službu i da se od njega puno očekuje. Nekima se njegovo imenovanje za biskupa nije dopalo, a većina pozdravlja ovaku odluku Svetog Oca i austrijskog cara jer vjeruje da će se pastir brinuti za sve stado, napose za siromašno i obespravljenio.

U svojoj nastupnoj poslanici Dobrila ne daje politički, gospodarski, kulturni program svoga djelovanja, nego ponajprije duhovni program. Kao pastir kršćanskih duša poziva vjernike na vjerski i sakramentalni život, ne zaboravljajući niti njihove probleme.

Vjeruje da je potrebno još snažnije poraditi na vjerskom odgoju vjernika i ističe tri duhovna stožera koja svaki vjernik treba prihvati: redovito slušanje Božje Riječi, slavljenje sakramenata (ispovijedi i euharistije) i obnova molitva.

Pohađanje sv. mise

Biskup Dobrila naglašava da je prvotna dužnost svakog duhovnog pastira da bude navjestitelj evanđeoske poruke. „Idite i učite sve narode, kersteći ih u ime Oca i Sina i Duba Svetoga.“ Pastiri i vjernici su pozvani da budu vršitelji Božje zapovijedi. Pastir će morati dati Bogu račun „dali rič božju navištjuje, i kako to čini“, a svaki vjernik mora vječnom sucu položiti račun „dali i kako rič božju poslušate, i oversivate.“ Biskup je svjestan snažne sekularizacije koja prodire

u istarske gradiće i sela. Ljudi pomalo zapostavljaju nedjeljnu misu. Poziva vjernike da svake nedjelje i blagdana pohađaju nedjeljnu misu i slušaju Riječ Božju. Zanimljivo je uočiti da mjesto slavljenja mise i slušanje Riječi Božje treba biti u vlastitoj župi te preporučuju: „Nehodite u blagdan bez velike potrebe u tudje plovanje, na putovanje, sajme ili u grade, ... nego deržite se svoje domaće cerkve, i budite virni svomu vlastitomu pastиру; jer nije dobra ona ovca, koja biž od svoga pastira, i a lahko dodje u svakoverstne pogibeli i najzad se pogubi.“ Poziva roditelje da odgajaju djecu u vjeri i da nakon nedjeljne misi svi zajedno u obitelji razgovaraju o onome što su čuli i naučili na misi. Potrebno je ne samo Božje zapovijedi znati nego i vršiti „jer neće se oni spasiti, koji rič božju samo poslušaju, nego oni, koji ju poslušaju i obslužuju, će se kripostnim dilom spasiti.“ Nagovještava skori posjet svojem stadu te se nada „da vaša serca gore od želje i ljubavi za rič božju, i da su dica vaša dobro naučena u nauku kerstjanskemu.“

Čestne poslanice.

Poslanački list moje posveće obavešćuje, da vlasnici vlasti, koju su mi dala na prijevozne čestile, kaže za mlaće i dobro, da suj da budu one i vlasti i zdravje i obilje svakih oblikom!

Čini mi se, da svaki posjeti božju, uči Božju dobitku, ići bi da imate i pravo. Stigao je ukras, bit će ipak ne spas duhovne vlasti, koju zadrži Božja vlast. Postarao je vlasti, da je život čovjeku, postit nam u životu za vlast, ači preć onim godištu, koji su duvani bit nam pravici. Da je čovjek, i najgorstniji je nevoljstvo nevolje, sam taj nam je svu učinku. Postao kraljev kralja, kralj je postao.

Pismo Jurja Dobrile Antunu Karabaiću 11.1.1870.

Godinu vjere

DOPUŠĆENJE:

Občina je dačnost svim katolikom, da poste i da ne snese u dneve određenac od sv. crkve; ni ipak ta zapovjed neobvezuje stregu one, koji nesnagu ju podpuno overivaju radi njihove mladosti ili starosti, nemoci, uobičajta, ili koje druge prave ptrebe.

Oblastju, koju imamo od sv. apostola Stadice, dopunjeno spletom svim vjernja, nuda bicupanje, da smije svu kocinje moriti na sjedici, iwan petljan u subete svakega tjedna, žistrije (15 februara) kvarterne stolice (21 februara) i izvan eti dani znači dana velikog tijedna (28., 29., 20. i 31. Marta). Zabranjuje se pak blagovati na istini obraka narava i rube. U nedjelje kocinje smoti se i na većini. Ciel locum i drugi postes dan dopunjeno je blagovati jato i misko. Ovo dopunjeno i važi za redovnike i đasne, ako nisu po graviljih svoga reda obvezani strožije postiti.

Ali k bi ga postopki i gospodarje in pojedine osude s posnimi vročko-
došča potrebeli, da im se dopusti že in drugi dani mirski in umirski zabitelj-
stvo, nekaj pleti svega plovana ali sprijetljiva, kojim dajejo vlast, da to do-
poste u korazi i u postne dane svega ljeta, osim svetega petka, posta za
Svetove in hajduša. Svi poi naček nesluži nadopuniti neprerdji svoj post-
povijenje i pokojom molitvena za sve oblike i posebne potrebe in post-
molitvi seckih živčevja, rati kogih tekdo sebde cikvam i vira i sve četrtakom;
molitvi secku - utrujiti omisleveščini občini i srami i druga dnevnja.

Tax (III), Tax (Bell) : Pastore, — [Salvatore] Bald. Quelci

Iz arhiva Porečke i Pulske biskupije

Slavljenje sakramenata, napose ispovijedi

Vjernički se habitus izgrađuje slušanjem Božje Riječi i slavljenjem svetih sakramenata. Redovitim slavljenjem sakramenata, isповједи и euharistije „*podiljuje nam se milost posvetujuća, i ostale milosti i dobra.*“ Dobrila potiče vjernike na redovito slavljenje mise, pričešćivanja „*ali pristupite razda dobro pripravni i dostojni...*“ Zaključuje da тамо gdje su isповједаонице prazne i „*oltar presvetoga sakramenta zapušteni i samotni, onde je malo ili ni malo želje za kraljestvom nebeskim i pravdom božjom.*“ Potiče vjernike da se ne isповједaju само za velike blagdane „*nego kad god imate potribu, kad vas poradi kojeg grijha duša peče, kad opazite da ste mljačni za dobra dila, kad ste tužni i maloserčni u duševnih pogibeljih...onda približujte se k oltaru presvetoga sakramenta.*“

Poziv na molityu

Dobrila svoju poslanicu završava pozivom na molitvu. Molitvom se izgrađuje međusobno zajedništvo između vjernika i pastira, ali i među sa-mim vjernicima. „Molite i za mene, kojega

*je božja providnost vam za biskupa dala, da
me Bog posvetili i ukripi, za moći paziti na sebe
i na cilo stado.“*

Hrabri istarskog siromaha

Dobrila tješi svoj vjerni puk zbog patnji i poteškoća koje su zahvatile Istru.
„Poznate su mi, draga bratjo, vaše tuge, žalosti i terpnenja, koja vam je od nikolika

Iz arhiva Porečke i Pulsko biskupije

litah Gospodin Bog poslao.“ Svaku patnju i bol na ovome svijetu treba prihvati i vjerovati „da molitva svako dilo posvetjuje, a kletva da ga oskvernuje; zato uždignite kod vašega poslovanja pamet k Bogu.“ Nedaće koje su pogodile Istru napose je osjetio istarski seljak koji živi od poljoprivrede i vinogradarstva. Stoga se biskup Dobrila napose obraća siromašnom istarskom čovjeku i poziva ga da bude strpljiv „i čuvajte se nenavidosti, laži, linosti i svake privare, pak ćete stići kraljestvo nebesko za preveliku plaću.“

Dobrilin program za Godinu vjere

Na poziv pape Benedikta XVI. cijela se Crkva priprema za Godinu vjere i traži najbolje načine kako ponovno kod svakog krštenika osnažiti njegovu vjeru. Dobrila u svojim poslanicama daje mnoge praktične upute što bi trebali pastiri i vjernici činiti na izgradnji duhovnog života. Slušanje i življenje Božje Riječi, slavljenje sakramenata i molitva treba biti program svakog svećenika, redovnika, vjernika laika u Godini vjere.

— 3 —

9/320 GODINA XXXI. RUJAN 2012. **Ladonja** 27

Svećenički

Pоловичком педесетих година 20. st. «drugovi» су постали нестрпљиви zbog sporosti «odumiranja religije», kako su im to obećavali njihovi ideolozi. Nisu se mogli načuditi da sjemeništa i bogoslovije još uvijek cvatu, premda je Crkva potjerana na marginu društva. Zato su taj «prirodni proces» htjeli potpomognuti tako da duhovna zvanja onemoguće zatvaranjem sjemeništa i bogoslovija uz pomoć montiranih procesa.

Piše Stanko Josip ŠKUNCA

Nakon masovnog odlaska talijanskog klera iz Porečke i Pulsko-biskupije, potaknutog od biskupa Radossija, ova se dijeceza našla u vrlo teškoj oskudici klera. Daleko je bolja situacija bila u hrvatskom dijelu Tršćanske biskupije pa je Božo Milanović savjetovao biskupu u Trstu da poradi kako bi se što prije imenovao administrator za ovo područje. Na taj bi način ovi svećenici mogli priskočiti u pomoć porečkoj dijecezi. On je sasvim vjerojatno već tada razmišljao o jedinstvenoj biskupiji za cijelu hrvatsku Istru. Činjenica da je Božo Milanović uspio od novih vlasti dobiti zgradu Đačkog doma u Pazinu i u njoj već početkom prosinca 1945. otvoriti sjemenište i gimnaziju, bila je providencialna. Zgrada je bila u vrlo zapuštenom stanju, bez pokućstva, bez stakala na prozorima, brava na vratima, «oguljena» do kraja, pa ju je trebalo popraviti i najnužnije opremiti. Dobre i vrijedne djevojke iz Gologorice i Trviža više su je dana čistile. U ovo su sjemenište došli sjemeništarci iz Kopra, Poreča, uopće iz Istre, a kasnije ih je bilo iz cijele Jugoslavije. Biskupu Santinu nije bilo jasno kako će Milanović naći profesore, na što mu je on rekao da tu nema problema jer u Hrvatskoj ima dobrih laika akademske naobrazbe, nego je problem kako u ovo vrijeme doći do školskog namještaja i druge opreme. Velikodušni biskup obećao mu je dio namještaja iz koparskog sjemeništa i potvrdio svoju odluku da u Pazinu ravnatelj bude vlč. Jurca, a ekonom i duhovnik vlč. Pavlišić. Na samo otvorene prispevke je i on sam iz Trsta, slavio misu, držao govor i blagoslovio

novo sjemenište. Škola je kao klasična gimnazija počela raditi s 52 učenicima i 5 profesora, da bi već 1949. bilo oko 200 sjemeništaraca. Najveći broj učenika pazinsko sjemenište dostiglo je šk. god. 1951./52. s više od 300 učenika iz svih krajeva Jugoslavije. Državnim se vlastima nije nimalo sviđalo ovo bujanje pazinskog sjemeništa i bile su uvjereni da se u njemu ne odgajaju samo budući svećenici, nego i osobe nesklone njihovu režimu. Da bi što više smanjili utjecaj Crkve na društvena zbivanja i priliv učenika u crkvene gimnazije, Savjet za prosvjetu, nauku i kulturu Republike Hrvatske, na čelu s ministrom Milošom Žankom, donio je 31. 1. 1952. odluku prema kojoj se u državnim školama ukida nastava vjeronauka, iz učionica se uklanjuju raspela, a u crkvene se škole više ne mogu primati kandidati koji nisu završili državnu osmogodišnju školu i navršili 15 godina života. Crkvene škole dobivaju privatni karakter te učenici više ne mogu dobiti zdravstveno osiguranje preko zaposlenih roditelja niti odgodu služenja vojnog roka. Istim se zakonom hrvatskoj klasičnoj gimnaziji u Pazinu oduzima pravo javnosti te se mladi nakon završene velike mature više nisu mogli upisivati na visoke škole i fakultete. Direktor škole Milanović mislio je da će đaci nižih razreda moći stanovati u sjemeništu odakle bi pohađali državnu gimnaziju, ali su lokalne vlasti, dakako u suglasju s višim, odmah dale do znanja da to neće moći, štoviše od škole traže popis sjemeništaraca viših razreda sa svim podatcima. Milanoviću je bilo jasno da je sve ovo poduzeto kako bi se mladi mogli odvraćati od duhovnog

zvanja i da bi se vršilo pritisak na njihove roditelje kako bi djecu povukli iz sjemeništa. Čak su pripadnici tajnih službi pozivali sposobnije pitomce odvraćajući ih od sjemeništa i obećavali im državne potpore. Budući da je Crkva odvojena od države i budući da su crkvene škole izgubile pravo javnosti, moglo bi se zaključiti da se država više neće vršiti nadzor nad njima. No, to je samo djelomično bilo točno. Inspektor koji određuje država nadgledat će uvjete života i rada učenika, propitivati jesu li učenici upoznati s tekovinama revolucije i ustavom države, vrši li se predvojnička obuka, ugrožavaju li se prava i slobode učenika, šteti li sustav odgoja i obrazovanja zdravlju učenika i sl. U sjemenište se smiju primati samo oni učenici koji se pripremaju za svećenički poziv. Ako je neki polaznik državne gimnazije došao u sjemenište, više se nije mogao upisati u sljedeći razred iste škole.

Željeznička pruga Lupoglav – Štalije

U poratnim godinama «socijalističke izgradnje» (1948. – 1952.) vlasti su forsirale gradnju željezničke pruge Lupoglav – Štalije za prijevoz ugljena iz Raše. Tu su često silom dovođeni mladi i stari na «dobrovoljne radne akcije» pa su tako i sjemeništarci trebali dati svoj doprinos. Jednu skupinu vodio je ljeti 1949. duhovnik i podravnatelj vlč. Josip Pavlišić. Mladi sjemeništarci boravili su, kao i ostali, u barakama, a pored njih su namjerno stavljene djevojke, koje su ih provocirale izazovnim odijevanjem i ponašanjem. Protesti vlč.

pomladak

Sjemenišni gimnazijalci i njihovi profesori šk. god. 1956/1957.

Pavlišića i Bože Milanovića zbog takva tretmana na nižim razinama bili su uza ludni. Tek kad je Milanović uložio protest generalu Holjevcu u Voloskom i predsjedniku Oblasnog odbora u Rije ci, sjemeništarci su doličnije smješteni. Kroz pazinsko sjemenište i gimnaziju prošlo je oko 1500 pitomaca od kojih je 200 došlo do svećeništva, a ostali su ponajviše ostali katolički intelektualci. Budući da su se drugdje otvorila sjemeništa, kao i zbog pomanjkanja domaćih pitomaca, pazinsko je 1979. zatvoreno. Nakon toga istarski se kandidati za svećeništvo šalju u zadarsko sjemenište.

Istarski studenti bogoslovije nakon preuređenja državnih granica nisu više mogli studirati u Gorici pa je 1947. za bogoslove iz Istre, Krčke, Senjske i Riječke biskupije otvorena Viša teološka škola na Rijeci u dotadašnjem malom sjemeništu. Polovicom pedesetih godina 20. st. «drugovi» su postali nestrpljivi zbog sporosti «odumiranja religije», kako su im to obećavali njihovi ideolozi. Nisu se mogli načuditi da sjemeništa i bogoslovije još uvijek

cvatu, premda je Crkva potjerana na marginu društva. Zato su taj «prirodni proces» htjeli potpomognuti tako da duhovna zvanja onemoguće zatvaranjem sjemeništa i bogoslovija uz pomoć montiranih procesa. Našli bi mlade ljude koji bi glumili «sjemeništarce» i «bogoslove», posebno formirane, i ubacili ih u crkvene zavode da provokiraju odgajajike i iz njih izvuku određene «protudržavne» izjave. Na taj način je 1955. zatvorena bogoslovija u Rijeci pod optužbom da se u njoj istovremeno gaji i talijanski «iredentizam» i hrvatsko «ustaštvo». Evo jednog dokaza za ireditizam: neki su istarski bogoslovi tvrdili da su talijanske gume za bicikl kvalitetnije nego jugoslavenske. Na udaru su se našla trojica istarskih bogoslova koji su bili pred mladom misom: Irenko Gallo, koji je tako osuđen na godinu dana zatvora, Livio Laganiš, na 6 mjeseci, dok je Marcel Krebel oslobođen optužbe, ali su mu na sve moguće načine pokušali omesti mladu misu. Zanimljiva je bila i mlada misa vlč. Irenka Galla. On je zadržan u istražnom zatvoru na Rijeci sve do početka mlađe mise koja se

imala održati 31. X. 1954. u Motovunskim Novakima. Kako više nije bilo vremena da stigne u svoje selo, mladu je misu slavio na Drenovi u Rijeci, a župljeni su održali vanjsko slavlje u Novakima. Vlč. Gallo je nakon Stare Gradiške «zaradio» još 8 mjeseci zatvora zbog propovijedi u Sošićima u kojoj je veličao junaštvo mučenika Bulešića.

Budući da je zatvorena bogoslovija u Rijeci, crkvene su vlasti odlučile u listopadu 1955. otvoriti novu u Pazinu, u koju se upisalo 29 studenata. Rektor joj je bio biskup Nežić, a direktor bogoslovije vlč. Milanović. Kako je na ljeto 1956. zatvorena i bogoslovija u Splitu, neki su studenti došli u Pazin pa je ak. god. 1957./58. bilo 58 bogoslova. Kroz pazinsku je teologiju u devet godina koliko je trajala prošlo oko 200 studenata, među kojima su neki kasniji biskupi (Tamarut, Pirih, Milovan, Bozanić, Bogović) i ugledni profesori (Turčinović, Kresina, Starić, M. Šimunović...) Kad su ponovno proradile nekoć zatvorene teološke škole, pazinska je 1965. zatvorena.

Okluzivna bolest perifernih arterija

Liječenja OBPA treba usmjeriti na prevenciju, tj. smanjenje čimbenika rizika, zatim na medikamentozno liječenje te u konačnici na invazivno liječenje koje može biti klasičan kirurški zahvat ili endovaskularno liječenje. Ako govorimo o otklanjanju čimbenika, u prvom se redu misli na prestanak pušenja, liječenje povišenog tlaka te liječenje šećerne bolesti. Preporuča se fizička aktivnost.

Piše mr. sc. Andrij ANGELINI, dr. med.

Okluzivne bolesti perifernih arterija (OBPA) ima oko 13% populacije, odnosno 20% ljudi starijih od 70 godina. Najčešći je uzrok ateroskleroza. Bolest može biti asimptomatska ili simptomatska s bolovima u mirovanju te pojmom trofičkih promjena sve do gangrene koja ugrožava ud. Osim atreoskleroze, drugi uzroci OBPA su upale arterija, ozljede, degenерativne promjene te anatomske karakteristike koljene arterije. Najvažniji čimbenici rizika koji utječu na nastanak OBPA su šećerna bolest i pušenje, a zatim visok tlak, povišena razina masnoće u krvi te obiteljsko nasljeđe. Smanjenju rizika za nastanak OBPA doprinosi svakodnevna tjelesna aktivnost. Pušenje ošteteće unutarnji sloj arterije te izaziva spazam krvne žile, koji pridonosi nastanku okluzije krvne žile.

Kliničku sliku OBPA dijelimo na četiri stadija prema Fontaineu

Stadij I – asimptomatski

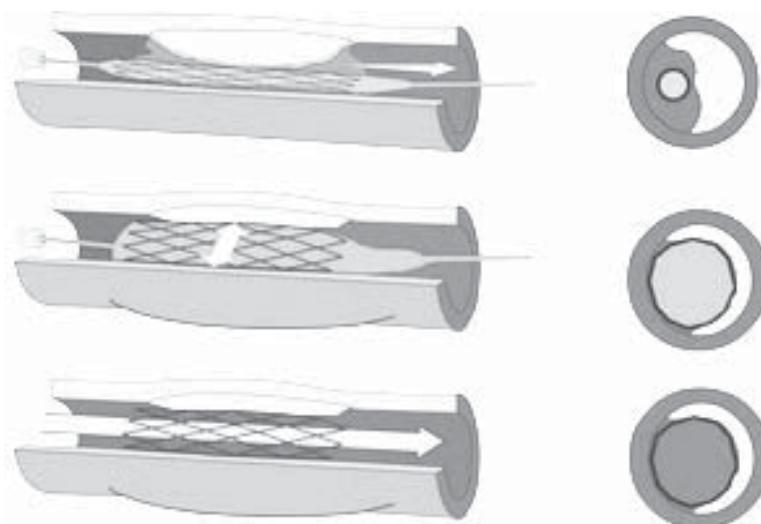
Stadij IIa – bol u nogama nakon hodanja više od 200 metara

Stadij IIb – bol u nogama nakon hodanja ispod 200 metara

Stadij III – bol u mirovanju

Stadij IV – trofične promjene na nogama ili gangrena

Dijagnoza OBPA se postavlja na temelju anamnestičkih podataka, obiteljske anamneze te navika (pušenje, alkohol). Najvažniji dio pregleda je palpacija arterija na tipičnim mjestima (prepona, koljeno, skočni zglob, stopalo). U kliničkoj obradi, osim standardnog laboratorijskog, potrebno je odrediti masnoću u krvi i testove koagulacije.

Ugradnja stenta u krvne žile

Od neinvazivnih dijagnostičkih pretraga doppler pruža uvid u morfologiju i funkciju krvne žile i važan je u praćenju bolesti te u postoperativnom tijeku same bolesti. Također se koristi i invazivna dijagnostika (angiografija) gdje se kontrast daje izravno u arteriju te se radiološki snima krvna žila te se tako dobije morfologija stijenke krvne žile i eventualno postojanje atreosklerotskog plaka. Stadij III i IV indiciraju hitnu hospitalizaciju i hitnu angiografiju, dok se kod stadija I i II angiografija može planirati u određeno vrijeme. Mjerenjem indeksa tlaka nožnog zglobova i tlaka na nadlaktici (ABPI indeks) dobiva se podatak o perfuziji u perifernoj cirkulaciji. Optimalno indeks mora biti 1:1 (znači tlak na nadlaktici mora biti isti kao i tlak u području skočnog zglobova), ukoliko je vrijednost indeksa tlaka nožnog zglobova manja od 0,5, ukazuje na nužnost izvođenja kirurškog zahvata. Ukoliko je manji od 0,4, ukazuje na kritičnu ishemiju ekstremiteta. Liječenja OBPA treba usmjeriti na prevenciju, tj. smanjenje čimbenika rizika,

zatim na medikamentozno liječenje te u konačnici na invazivno liječenje koje može biti klasičan kirurški zahvat ili endovaskularno liječenje.

Ako govorimo o otklanjanju čimbenika, u prvom se redu misli na prestanak pušenja, liječenje povišenog tlaka te liječenje šećerne bolesti. Preporuča se fizička aktivnost.

Nakon obrade koja se može učiniti hospitalno ili ambulantno, vaskularni će vam kirurg predložiti mogućnosti liječenja. Kod klasičnih kirurških zahvata uobičajeno je ekstraanatomsko premošćenje stenoziranog ili okludiranog segmenta arterije (tzv. bypass) koje se može učiniti autolognom venom ili umjetnim sintetičkim materijalom, zatim postavljanje zakrpe na arteriju (tzv. patch plastica) ili trombendarterektomiji krvne žile, te razne amputacije. Od neinvazivnih metoda, koje rade kolege interventni radiolozi, jesu dilatacija krve žile balonom (PTA) ili umetanje stenta u krvnu žilu.

Ćakule pod ladonjon

Zvane: Bog daj sriću, kumpare. Daž je, finalmente, pa na žednu i prišušenu zemju.

Jože: Je, kumpare moj. Doša je daž kako Božji blagoslov. Da se refa, popravi ča se more popraviti.

Zvane: Bobice grozja u mojoj brajdī su se, tantor, jeno malo refale. Certi su i potrgali i jur mošt kuha u bačvah.

Jože: Staro vino se je na već kraji zberšilo, ciklo, eli kako bi se reklo, šlo na vocat. A sok i vocat ne gredu skupa, kako ni nika stara pretelstva ud interesa i pulitike kajsta su cikla.

Zvane: Tako ti je kad certi judi si ga umisle da moru sva ča napensaju...

Jože: ... tr nan nude nike tobože nove 'kulturalne revolucije' ki bi stile degradirati viru kako ništo ča ni potrebno, kako niki privisak, a i da čovik ustane prenute, zaprt, da stojide cito, zgubi voju i kuraj.

Zvane: I da moreš delati š njin ča češ. Da potrpi već nego vni brižni tovari u dolini Raše, ki su, čujen, hvala sveten Antonu, škapulani i će stvar pojti na boje.

Jože: Vržmoreći, će stvar progledati.

Zvane: Daj Bože da bi progledali vni ki bi stili u škole uvesti niki zdrastveni odgoj, da tako zakamuflirano sprovedu vno ča se ni moglo na drugu viju...

Jože: Certi bi stili da čovik ni sigur u nič, da sve u živjenju gleda plitko i da ni udoprt životu... Držati se vne – sve moren, dokle moren; ki mi ča more.

Zvane: Jako mi je dragoo da je Papa proglašija Godinu vire u koju ćemo zakoračiti u otobru misecu.

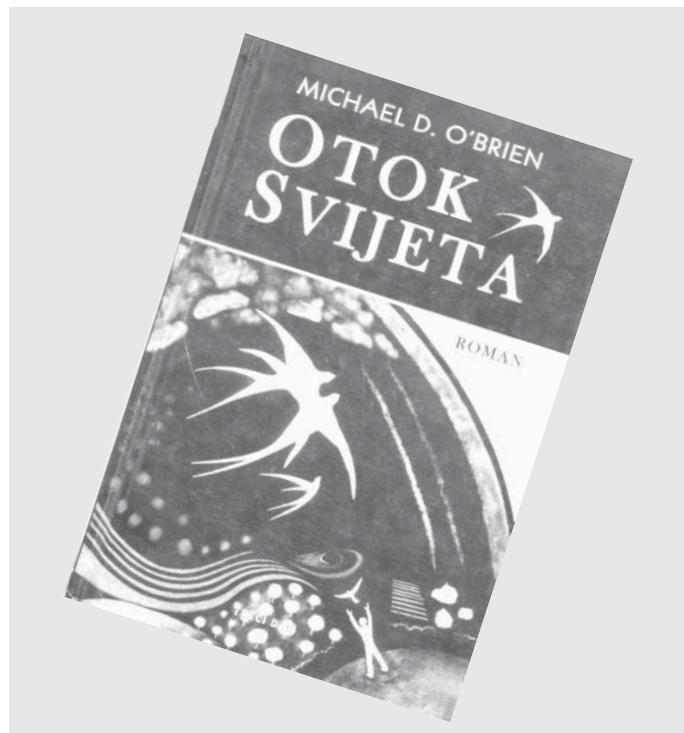
Jože: Vira je bila i je fundament na kojen tribamo zidati. Po njoj znamo i moremo držati vridnosti prez kojih čovik ni vno ča bi triba biti. Dobro san to i dimboko očutja, pretelo moj, na hodočašcu Istrana Gospo našoj Trsatskoj, Zvizdi mora!

Zvane: Mi se pra, kumpare, da kad slidimo Isukrsta ne bimo smili nikako biti u strahu i žalosti. Tribamo znati reći, a ne samo reći, nego učiniti i dati sve ud sebe za dobro nas, naših famej i našega naroda.

Jože: Boh s tobom, kumpare!

Zvane: Dovidova, kumpare!

Otok svijeta

Michael D. O'Brien rođen je u Ottawi u Kanadi 1948., u obitelji irskog podrijetla. Od 1970. godine profesionalno se posvećuje slikarstvu i literaturi. Poznat je i kao publicist; autor je zapaženih članaka o temi odnosa vjere i kulture u prestižnim američkim i međunarodnim časopisima te na internetskim stranicama. U Hrvatskoj je najpoznatiji po svom književnom stvaralaštvu. U izdanju Verbuma iz Splita do sada su objavljeni njegovi romani *Posljednja vremena*, *Pomrčina sunca* i *Dnevnik nevolje*. *Otok svijeta* roman je o Hrvatskoj, hrvatskoj šutnji i patnji, ratnom stradanju i trpljenju, molitvi i blagoslovu, kršćanskom i hrvatskom identitetu, o raspeću i uskrsnuću.

Dobro pazite kada ćete započeti čitati ovu priču, jer ćete, dok je ne dovršite, u njoj živjeti, čak i nakon što zaklopite korice. Promijenit će vas; učiniti boljom i mudrijom osobom – a ima li veće žadaće što bismo je mogli očekivati od jedne knjige? Koliko je knjiga, od tisuća što ste ih pročitali posjedovalo tu snagu? Možda svega nekoliko, i to – ako ste imali sreće? Evo još jedne! (Peter Kreeft, autor djela Kako osmisiliti trpljenje)

Michael D. O'Brien: Otok svijeta, Izdavač: "Treći dan" Zagreb, rujan 2010., 2. izdanje

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVIĆ d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice: * PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

* PULA, Dantev trg 1, tel. 052/ 216 498

Nova izdanja "Josip Turčinović" Pazin

Narudžbe: „Josip Turčinović“ d.o.o.

Knjižare: Pazin, Kalčeva 2, tel./faks 052 621082

Pula, Danteov trg 1, tel./faks 052 216498

Uprava: Pazin, Dobrilina 6, tel./faks 052 624342

Dobra ruka: N. N. Pazin, 200 kn

HODOČAŠĆE MAJCI BOŽJOJ OD ZDRAVLJA Hreljići, 14.10.2012.

PROGRAM

9:30

Počinje Sveta ispojed

10:30

Molitva krunice - uvod u misno slavlje

11:00

Svečana sveta misa koju predvodi mons. Ivan Milovan, porečko-pulski biskup u miru. Nakon mise slijedi procesija sa kipom Majke Božje od Zdravlja oko crkve. Misu će uveličati župni zborovi vodnjanskog dekanata.

Nakon procesije slijedi pučka fešta.

16:30

Molitva krunice

17:00

Svečana sveta misa koju predvodi don Josip Kolega vicerector sjemeništa Redemptoris Mater iz Pule. Misu će uveličati zbor župe Svetе Nedelje.

Sljedeći broj Ladonje izlazi 21. listopada